

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

Jan FRYČKA

**HISTORICKÝ VÝVOJ OBCE TĚŠKOVICE
(1850-1989)**

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Miloš Trapl, CSc.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval sám a výhradně za pomoci uvedeného seznamu pramenů a literatury.

Olomouc 28.4.2009

.....
Jan Fryčka

I. Úvod.....	3
Stav pramenů a literatury	3
Kroniky.....	3
Odborná literatura	4
II. Obecná charakteristika obce.....	5
Poloha, přírodní poměry.....	5
Doprava	6
Obyvatelstvo.....	6
Občanská vybavenost.....	7
Místní názvy	7
Založení obce	8
Zaniklá ves Žebrákov	9
Původ názvu obce.....	9
III. Historický vývoj 1850 - 1918.....	11
Těškovice v polovině 19. století.....	11
Těškovice v 2. polovině 19. století.....	13
Vznik hasičského sboru.....	15
Zřízení samostatné farnosti	16
Pokus o rozšíření kostela.....	19
Větrné mlýny v obci	21
První světová válka 1914-1918	21
IV. Těškovice v době 1. republiky	23
Politický život v obci.....	23
Spory o faru.....	24
Výstavba silnic	25
Vznik kamenolomu	26
Ostatní události.....	27
Těškovice v letech 1934-1938.....	28
V. Součást říšské župy Sudety (1938-1945)	30
Nacistická perzekuce.....	30
Osvobození obce	33
Následky války.....	36

VI. Budování socialismu 1945-1960.....	37
Nástup komunismu 1945-1948	37
1948-1960.....	38
Založení JZD a socializace vesnice.....	39
Okres Bílovec a jeho zánik.....	40
Vliv zániku okresu na Těškovice	41
VII. V dobách „rozvinutého“ socialismu	43
Těškovice 1960-1972	43
Invaze v srpnu 1968	44
Ostatní události.....	45
VIII. Místní částí Pusté Polomě	46
Těškovice 1972-1989	46
Výstavba vodovodu.....	47
Ostatní události.....	48
Rok 1989	49
Zhodnocení let 1945-1949	49
IX. Prameny a literatura	51
X. Závěr.....	52
XI. Přílohy.....	54

I.Úvod

Stav pramenů a literatury

Archivní fondy: V současné době jsou prameny o obci Těškovice dostupné hlavně ve třech archivech – Zemském archivu Opava, Státním okresním archivu Opava a Státním okresním archivu Nový Jičín. V Zemském archivu jsou deponovány hlavně písemnosti týkající se záležitostí kyjovického velkostatku, pod jehož působnost Těškovice spadaly. Fondy ze Sbírek SOkA Opava, použité v této práci, jsou uvedeny v seznamu pramenů. Zásadní problém představuje, že fond „Archiv obce Těškovice“ je pouze torzovitý a v této práci v podstatě nepoužitelný. Ke konci druhé světové války byl totiž uložen na obecním úřadě v Těškovcích a při přechodu fronty došlo k jeho značnému poškození. Navíc byla jeho větší část komunisty v 60. letech skartována. Z důvodu existence okresu Bílovec (1896-1960) lze mnoho materiálů týkajících se naší obce nalézt ve sbírkách Státního okresního archivu Nový Jičín, hlavně ve fondech „Okresní úřad Bílovec“ a „ONV Bílovec.“

Kroniky

Hlavním pramenným materiálem pro tuto práci jsou především kroniky – obecní, farní, školní a kronika hasičského sboru.

Obecní kronika je v současnosti uložena v SOkA Opava. Byla založena ke konci devatenáctého století¹ a je zpětně dopsána pro období od poloviny 19. století. Jejím autorem byl těškovický Jan Zaydlar² narozen 1866, který ji vedl až do roku 1934. Kronika je psána částečně v nářečí a místy je značně subjektivní, protože autor byl silně konzervativním katolíkem. Pro roky 1934 – 1938 neexistuje žádný zápis a kronika pokračuje svazkem pro roky 1938-1945, která byla roku 1967 sepsána zpětně panem Vojtěchem Juchelkou.³ Tento fakt způsobuje, že kronikář některé události vyselektoval⁴ v duchu politické korektnosti. Vypovídající schopnost tohoto svazku kroniky je proto v některých místech snížena.

¹ nelze zjistit přesně, protože události z 19. století jsou psány zpětně; navíc je kronika od počátku 20. století až do svého konce roku 1934 pouze výběrem z kroniky farní, která mám nohem větší stylistickou úroveň. V textu tak lze snadno poznat, co autor "obšlehl" a co napsal sám.

² Autor v kronice nezmiňuje ani své jméno, pouze datum narození, které se náhodou shoduje s vysvěcením nového kostela. Jeho totožnost uvádí až obecní kronika z roku 1963, včetně toho že byl zaměstnáním kovář

³ nezaměňovat s dlouholetým kronikářem, jeho jmenovcem, panem Václavem Juchelkou

⁴ více v kapitole o 2. světové válce

Obecní kronika mezi lety 1945 – 1952 je kronika opět psána retrospektivně - jedná se o dobu, kdy se etabloval pozdější dlouholetý kronikář obce, pan Václav Juchelka. Poté kronika obsahuje pravidelné roční zápisy, kromě krátkého období mezi lety 1978-1980. Poválečná kronika má vysokou úroveň, nicméně některé události značně zkresluje v duchu marxisticko-leninské ideologie a ateismu. To je způsobeno především dobou jejího vzniku, takže autor nemohl některé události (např. invazi v srpnu 1968) popsat pravdivě. Od roku 1953 až do roku 2002 vedl kroniku pan Vojtěch Juchelka, kromě let 1959-1968, kdy byl kronikářem pan Josef Hruška.

Svazky obecní kroniky Těškovic jsou uloženy v SOkA Opava a jejich kopie na obecním úřadě v Těškovicích.

Pro potřeby této práce označuji „Pamětní knihu obce Těžkovské“ jako „obecní kroniku,“ a kroniku z let 1938-1945 jako „Obecní kroniku 2.“

Farní kronika popisuje období předcházející zřízení samostatné těškovické farnosti, popisuje potíže spojené s jejím zřízením a od roku 1910 obsahuje pravidelné roční zápisy, a to až do roku 1939. Mezi lety 1939 – 1953 neobsahuje žádný zápis a pokračuje až s příchodem nového faráře, a to až do dnešní doby. Jedná se o zajímavý pramen, protože jejími autory jsou místní faráři, a poskytuje zajímavou sondu do názorů katolických duchovních.

Školní kronika je od stavby nové školy roku 1875 psána v němčině až do počátku 20. století. Poté je psána česky s výjimkou let 1939-1942, kdy byla opět psána v němčině. Je uložena v SOkA Opava, ve fondu „Základní devítiletá škola Těškovice, 1.-5. ročník“

Kronika hasičského sboru popisuje období od roku 1891. Její původní svazek však končí už rokem 1900. Roku 1972 byly informace z této kroniky použity panem Josefem Kupkou k sepsání kroniky nové, která pak byla pravidelně vedena až do roku 1991. V roce 2005 se ujal vedení kroniky autor této práce, přičemž ji od roku 1991 musel dopsat zpětně.

Odborná literatura

Prakticky jedinou odbornou prací, věnující se Těškovicím, je třicetistránkový strojopis Františka Schwarze. Byla sepsána v roce 1984 na žádost místní osvětové besedy k historii Těškovic⁵ v místním kulturním domě a nebyla publikována. Její exemplář je uložen na Obecním úřadě Těškovice jako součást příloh k obecní kronice.

⁵ Kronika obce, zápis za rok 1984, str. 35

Další použitelné údaje o Těškovících obsahují z odborné literatury pouze historický místopis L. Hosáka a XIV. díl historického místopisu Moravy a Slezska. V dostupné míře jsem také využil i novinové články (hlavně staršího tisku), zabývající se událostmi v naší obci.

V historických časopisech a vlastivědných sbornících neexistuje ani jediný článek, natož studie, věnující se Těškovícím. To je způsobeno i tím, že leží stranou zájmu historiků z velkých měst. Bibliografie okresů neobsahují k tématu vůbec žádné informace, protože v bibliografii okresu Opava není o Těškovících ani jedna (!) zmínka a bibliografie okresu Nový Jičín, kam spadá i bývalý okres Bílovec, zatím neexistuje.

II. Obecná charakteristika obce

Poloha, přírodní poměry

Obec Těškovice v současnosti leží na rozhraní tří okresů – Opava, Ostrava-město a Nový Jičín. Geomorfologicky náleží do východní části Nízkého Jeseníku a podcelku Vítkovské pahorkatiny a její části Těškovické pahorkatiny. Těškovice jsou obklopeny hustými, převážně smrkovými lesy, které se otevírají pouze na jihovýchod směrem k sousední obci Bítov. Z obce je dobrý výhled na všechny světové strany, hlavně na Lysou horu a Moravskoslezské Beskydy na jihovýchodě a za příznivého počasí i na Praděd a Hrubý Jeseník na severozápadě.

Nadmořská výška katastru obce se pohybuje mezi 293 až 460 m n.m. Jako nejvyšší bod se uvádí vrch Mezník (lidově Mečník) ve výšce 457,8 m n.m. Nicméně Základní mapa ČR v měřítku 1:10 000 uvádí jako nejvyšší kótu 459,9 m n.m. kousek na JZ od vodojemu. Nejnižší bod jsem našel opět podle vrstevnic v místě odtoku potoka Setina ve výšce +/- 293 m n.m. Reliéf terénu je tedy značně členitý a v minulosti měl klíčový význam pro dopravní spojení se světem. Obec je ze severu obtékána potokem Setinou a z jihu potokem Jamník, přičemž oba vodní toky vytvářejí hluboce zaříznutá údolí, z nichž právě údolí Setiny je v poslední době turisticky atraktivní lokalitou, protože zde vyrostlo bývalé rekreační středisko ostravského dopravního podniku, dnes „Penzion Setina.“ V údolí potoka Jamník je vybudována malá vodní nádrž, která slouží jako zdroj vody pro sousední obec Tísek. Severovýchodně od obce v lese se nachází romantický zatopený lom.

Obcí prochází západo - východním směrem silnice II. třídy 465 Výškovice - Velká Polom a směrem k jihovýchodu vybíhá silnice III. třídy č. 4656 k obci Bítov. V minulosti však byla síť cest značně rozdílná.⁶ Sedm kilometrů vzdušnou čarou na JV je nově vybudována dálnice D1 (pracovní název je D47), která po dokončení značně zlepší dopravní dostupnost obce. Po katastru obce také probíhají dvě cyklotrasy - 6191 a 6193.

Doprava

Dopravu v obci zajišťují hlavně autobusy. První autobusové linky jezdily už od počátku 30. let 20. století⁷ V současnosti mají v obci konečnou stanici linky z Opavy, linky z Ostravy pokračují až do Skřípova. Nejbližším nádražím je v současnosti nádraží v Bílovci, vzdálené 7km. V minulost to však byla železniční stanice Kyjovice – Budišovice 6km na severovýchod, která je v současnosti konečnou stanicí tramvajové trati linky číslo 5 Ostrava – Zátíší. Tato trať byla vybudována v roce 1925 a byla ukončena právě v Zátíší. Ze zamýšleného prodloužení dále do Pusté Polomě a na Hradec nad Moravicí sešlo, protože po sloučení Slezska a Moravy v zemi Moravskoslezskou v roce 1927 odmítl Zemský výbor v Brně na stavbu poskytnout peníze. Z dalších relevantních druhů dopravy stojí za zmínku ještě mezinárodní letiště Ostrava – Mošnov, které leží asi 20 km vzdušnou čarou na JV.

Obyvatelstvo

K 1.1. 2008 měla Těškovice 847 obyvatel, 231 popisných čísel, což je řadí mezi obce střední velikosti. Z okolních obcí je tak lidnatější pouze Pustá Polom a Bílovec.

Z grafu vývoje obyvatelstva (viz příloha) lze vysledovat dvě tendence. Tou první je prudký nárůst počtu obyvatel mezi lety 1843 a 1916, kdy se počet obyvatel zdvojnásobil. Extrémní počet 1000 obyvatel roku 1916 pak již nebyl překonán a od té doby se trvale snižoval. Do roku 1938 tak nastal úbytek o 200 lidí ve srovnání s předválečným stavem. Klesající tendence dále pokračovala za 2. světové války. Větší vliv než samotná válka však mělo stěhování rodin do vysídlených německých vesnic v okolí Bílovce. V roce 1948 tak v obci žilo pouze 688 lidí, což je stav srovnatelný s rokem 1880. V období komunistické totality pak došlo i za pomoci populační politiky státu k postupnému nárůstu obyvatelstva, které se roku 1990 dostalo na (početní) úroveň roku 1910, ovšem v téměř dvojnásobném počtu domů.

⁶ viz mapa v příloze

⁷ Alois Konvalinka uvádí ve své práci "Okres Bílovec" rok vydání 1935, na str. 51, že Těškovice mají autobusové spojení s Vítkovicemi.

Občanská vybavenost

V obci se nachází kostel Nanebevzetí Panny Marie (1863), budova fary (1903), základní škola (1875), budova hasičské zbrojnice, kde sídlí i obecní úřad (1960), mateřská škola (1979) a kulturní dům (na základech obecního hostince z roku 1910). Dále zde funguje prodejna smíšeného zboží býv. Jednoty Opava (1967) a budova pohostinství (1973). V obci byl poměrně pozdě, mezi lety 1985-1990 vybudován vodovod, který využívá vodních vrtů v údolí potoka Jamník. Roku 2005 se podařilo vyřešit častý nedostatek vody v letním období výstavbou nového přivaděče, využívajícího vody z nádrže Kružberk. Těškovice byly roku 1997 telefonizovány a roku 1999 plynofikovány. Roku 2002 byl pak v obci zaveden bezdrátový obecní rozhlas, který nahradil ten zastaralý klasický z roku 1948.

Místní názvy

Přestože katastr Těškovic je poměrně malý – 963 ha, existuje zde přes 40 místních názvů. Části obce se nazývají následovně: Mečník, Na Dubině, Záhumenní, Krásné Pole, U Kříže. Na jižním okraji obce je kluziště Lučky, na východě vytéká z obce potok Vesník. Na severovýchodě se pak nachází zatopený lom „Skála.“

Lesy, které zabírají třetinu katastru, mají rozličné názvy: Medvídka, Pustelník, Kaménka, Německé křibí, Klokoč, Kozíček, Kutnice, Zlomky, Mařetínek, Vrchovina.

Názvy polí jsou v některých případech už téměř zapomenuty: Medvídka, Žlaby, Náplatka, Mokradla, Přihlávky, Štípký, Pod Kyjovskou, Široká, Končina, Klínce, Hraničky.

Neméně exoticky můžou znít pro obyvatele měst názvy luk: Mlýnska, Patrovec, Linderačka, Šmukovec, Jamník, Dunatka, Podeštípky, Drahoňovce, U Kaštanu, Rekáč, Argentina.

Z dalších místních názvů bych ještě uvedl „Žertkovou cestu,“ která dostala svůj název podle dřevěných žertek, kterými byla tato cesta pro svou nesjízdnost kvůli bahnitému terénu zpevněna; Suchou zátoku, kde leží tábořiště místního hasičského sboru; rekultivovanou skládku v „Suchém dole,“ „Patrovu d'uru,“ což je malá jeskyně vzniklá těžbou břidlice a vrch „Šibrák“ (šibrou se míní v místním nářečí právě břidlice).

Pro větší názornost příkládám v příloze mapu, protože textový popis tuto problematiku plně nevystihuje.

Založení obce

Historické doklady o založení naší obce neexistují, stejně tak je tomu u většiny ostatních obcí na jihovýchodě Opavska. Větší část tohoto území tvořily ve vrcholném středověku neprostupné lesy, takže k osídlení mohlo dojít nejdříve na přelomu 12. a 13. století.⁸ Těmito hvozdy však procházely obchodní stezky z Poodří do Opavy, takže první zprávy o okolních vesnicích pocházejí z počátku 13. století. Farní ves Těškovice, Pustá Polom, je připomínána poprvé již roku 1238 a znovu roku 1278 v souvislosti se sporem o nově vystavenou kapli v Lubojatech,⁹ kterou Budislav z Lubojat vybudoval bez vědomí pustopolomské farnosti.

Název obce končící na -ice svědčí o jejím českém původu, stejně tak jako blízké obce Kyjovice, Zbyslavice, Budišovice a Jakubčovice. První zmínka o Těškovících pochází z roku 1377 (koupil Ondřej z Těškovice fojtství v Hlubčicích a současně Těškovice přenechal svému zeti Ondřeji Birknerovi.) Nicméně jejich trojúhelníkový půdorys s traťovou plužinou svědčí o době vzniku už ke konci 12. nebo na počátku 13. století.¹⁰ Do výše zmíněného roku 1377, byly Těškovice zřejmě majetkem kláštera hradištského, na jehož zboží vznikly.¹¹

Existenci Těškovice dlouho před rokem 1377 dokládá nález mincí z 25.2.1971. Tehdy našel Jan Pracný při výkopu rýhy při stavbě rodinného domku na pozemku bývalé usedlosti čp. 41 hliněnou nádobu s 225 pražskými groši z roku 1300, přičemž doba vzniku nádoby byla určeno pracovníky Slezského muzea v Opavě na 11. století.¹²

O Těškovících je pak až do 17. století známo pouze to, kdo byl jejich majitelem. Drželi je střídavě různí příslušníci nižší šlechty. Roku 1627 pak byl v obci založen panský dvůr, na němž vrchnost z Kyjovic hospodařila ve vlastní režii a který byl nejvýznamnějším objektem v obci po 300 let.

⁸ Schwarz, F.: Z historie Těškovice. Nепublikovaný strojopis, 1984. str. 1

⁹ dnes památkově chráněný románský kostel, nejstarší sakrální stavba na Bílovecku

¹⁰ Schwarz, str. 2

¹¹ Schwarz, str. 4

¹² Obecní kronika, ročník 1971, str. 12

Zaniklá ves Žebrákov

Z dlouhé řady majitelů Těškovic je zajímavý Václav Falkl z Čochendorfu, který vlastnil naši obec do roku 1461. Vincenc Prasek ve své Topografii uvádí, že „Václav Falkl byl na Žebrákově, v kteréž nyní zaniklé vsi měl svou tvrz, a na Výškovicích ještě roku 1461 to zboží držel.“¹³

Žebrákov, zaniklá ves v okolí naší obce, která ležela poblíž Výškovic, dlouho unikala úsilí historiků o přesnou lokalizaci. Prameny ho totiž umísťují do blízkosti Výškovic, pod vrch Zajíčka. Nicméně autoři knihy „Šlechtická sídla Novojičína“ představili nejnovější hypotézu, ztotožňující žebrákovskou tvrz s výraznými pozůstatky tvrze ze 14. století na „Dorňákově kopci“ v katastru Ohrady.¹⁴ Na katastru Ohrady byl proveden zjišťovací archeologický průzkum, který zjistil početné keramické zlomky z 14. – 15. století, tedy z doby existence Žebrákova. Samotná Ohrada byla totiž založena až ve století sedmnáctém. Vzhledem k tomu, že v okolí Těškovic neexistuje srovnatelná lokalita, která by vyhovovala existenci středověké lánové vsi, jakou Žebrákov byl, je nejpravděpodobnějším kandidátem na Žebrákov právě Ohrada.¹⁵

Původ názvu obce

Dle Františka Schwarze znamená název obce ves či osadu potomků Češkových, nebo Čížkových (Tížkových). Název obce se tak přes pravopisné rozdíly vyskytuje prakticky ve stejné podobě v českých, německých i latinských textech: česky například „Tiesskowicz“ či „Tyesskowycze“, v němčině „Tieschkowitz“, a v latině „Tieschkowitium.“ Navíc František Schwarz představil už roku 1971 hypotézu, podle které i sousední obec Tísek (roku 1377 doloženou pod názvem Czisk) založil lokátor Češek, Těšek či Těšík.¹⁶ Je tedy dost pravděpodobné, že Těškovice i Tísek založil jeden lokátor, který není pro nedostatek historických pramenů identifikovatelný.

¹³ Šlechtická sídla Novojičína, str. 318

¹⁴ asi 9 km na JZ od Těškovic. Ohrada je nejmenší místní částí Bílovce s pouhými 20 obyvateli.

¹⁵ Šlechtická sídla Novojičína, str. 318

¹⁶ Schwarz, F., Turek, A.: 600 let obce Tísku. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 19, ročník 1977

Autoři knihy „Šlechtická sídla Novojičína, Jiří Tichánek a Zdeněk Šerý, navíc uvádějí zajímavou hypotézu o původu názvu Žebrákova. Píší, že nejbližší obcí podobného názvu – Żebracz – existuje až na území historického Těšínska nedaleko polského Skočova. Tato Žebrač náležela k Čechovickému (!) panství, k němuž se váže rod z Čechovic.¹⁷ Autoři knihy pak dávají do souvislosti jména Čechndorf – Žebrákov a Čechovice – Žebráč. Nicméně, ještě nápadnější fonetická shoda jmen Čechovice – Těškovice (respektive Thesckowicz, viz níže) možná ukazuje i na to, že pravděpodobní lokátoři Žebrákova, pocházející z Čechovického panství, zřejmě založili také obec Těškovice.

Kromě naší obce existuje v republice jedna vesnice se stejným názvem (Těškovice v okrese Pelhřimov), v minulosti se tak ale jmenovaly ještě další tři obce:

- 1.) Čěškovice SV od Blanska, na jejichž místě stávala ves Těškovice, která zanikla během třicetileté války. Historicky doložené názvy jsou: „Thesckowicz“ (1320), „Tesskowicze“ (1554) a „Tiezkwicze“ (1565). Zanikly během třicetileté války.¹⁸
- 2.) Těškovice poblíž Vsetína Zpusťly pravděpodobně za války mezi Matyášem Korvínem a Jiřím z Poděbrad v 2. polovině 15. století. V jejich místech se dnes nachází Těšíkovský les.¹⁹
- 3.) Stošíkovice poblíž Znojma. Původně se jmenovaly také Těškovice, Její současný název se vyvinul ze slovního spojení „z Těškovíc.“²⁰

¹⁷ Šlechtická sídla Novojičína, str. 318

¹⁸ Dostupné na <http://skokan.kvalitne.cz/ZSO/zCeskovice.htm>

¹⁹ www stránky obce Mikulůvka dostupné na www.mikuluvka.cz

²⁰ Vlastivěda moravska, část II. - Místopis Moravy, díl VI. - Znojemský kraj, číslo 76 - Znojemský okres. Musejní spolek Brno, 1904.

III. Historický vývoj 1850 - 1918

Těškovice v polovině 19. století

Až do roku 1850 spadala naše obec k velkostatku Kyjovice, který zahrnoval i Pustou Polom. V tomto roce byla provedena velká správní reforma, kdy byla tato patrimoniální správa zcela zrušena a jako nové správní jednotky byly místo panství zřízeny okresy. Politická obec Těškovice tak připadla pod okresní hejtmanství Opava a zůstala pod jeho správou až do roku 1896.²¹ Avšak mezi lety 1855 až 1868 byl nadřízeným správním orgánem Těškovic tzv. „smíšený okresní úřad Bílovec“,²² jehož nadřazeným orgánem bylo opět opavské okresní hejtmanství. Roku 1896 pak vznikl okres Bílovec, který byl pro naši obec snad nejvýhodnější variantou správy, kterou si za svůj vývoj prošla.²³

První souvislý popis, poskytující zprávu o situaci v obci, pochází z roku 1843, a to ve formě „vceňovacím operátu 150 pro Slezsko.“²⁴ K upřesnění tohoto popisu jsem využil i katastrální mapu Těškovic z roku 1836.²⁵

Dle tohoto operátu leží Těškovice dvě a čtvrt míle od Opavy, mají drsné klima, protože leží na náhorní rovině a pahorkatině. Jejich plocha tehdy činila 1673,25 jitra, což odpovídá 963,12 ha. Průměrná vzdálenost na pole od vsi je půl hodiny. Osaměle stojí mlýn a několik chalup.²⁶ Na západ v obci je v lese panská myslivna, na západní straně vsi panský dvůr. Na severní a západní straně vsi se rozkládají rozsáhlé lesy. Ves je přifařena a přiškolená do Pusté Polomě, ale excurendo se vyučování vede i v Těškovících. U vsi je větrný mlýn²⁷, vodní mlýn a pila. Obyvatelé jsou katoličtí Slované, živí se skromně zemědělstvím. Roku 1843 bylo napočítáno 253 mužů a 274 žen – celkem 100 rodin v 61 domech. Popis a zpráva o pojištění domů chybí. Devět rodin je zemědělských, dvě řemeslnické, dvě zemědělské a řemeslnické, jedna v soukromých službách, 66 nádenických. Řeka Setinka žene mlýn a pilu,

²¹ Schwarz, F.: Z historie... str. 19

²² Smíšený okresní úřad sloučoval v jedné instituci státní i soudní správu

²³ blíže viz kapitola o zániku okresu roku 1960

²⁴ Uložen v Zemském archivu Brno, popis citován podle F. Schwarze, který ovšem neuvádí název fondu, kde se operát nachází

²⁵ Viz příloha. Mapa je dostupná v souboru map císařských otisků katastru na adrese historickemapy.cz

²⁶ Podle výše zmíněné mapy se jedná o mlýn na Mečníku.

²⁷ Ve skutečnosti byly podle mapy tehdy v obci větrné mlýny dva. Ten druhý, o kterém se operát nezmiňuje, se rozpadl až v roce 1974.

s okolními vesnicemi je spojení jen polními cestami. Prodeje přebytků se provádí hlavně v Bílovci.

Tímto popisem ještě zmiňovaný „vodní mlýn a pila,“ dokládá existenci jediné malé osady Těškovice – Linderačky. Z informace o 61 domech vyplývá, že v samotné obci bylo něco nad 50 popisných čísel (domy na Linderačce měly čísla 51-56 a mlýn 57). Osada Linderačka čítala celkem 6 domů s mlýnem Šmukovcem. Poslední domy zanikly v 50. letech 20. století. Dnes její existenci připomíná pouze stejnojmenný název tamější louky a terénní náznak bývalé hráze mlýnského rybníka.²⁸

Dobová katastrální mapa ukazuje, že jediné zděné budovy v obci byl panský dvůr, mlýn na Linderačce a malá budova na jižním okraji obce. Zde se pravděpodobně jedná o školu, neboť dle školní kroniky byla v tato Těškovících roku 1826 vybudována „z tvrdého materiálu“ na pozemku dnešního čp. 44, což potvrzuje i obecní kronika: „Stará škola byla v čísle 44 a z té školy udělala obec obecní hostinec.“²⁹ Kromě panského dvora byla zároveň jedinou zděnou budovou v obci. Zajímavé je, že budovu školy postavila tehdy obec ze svých vlastních finančních prostředků bez přispění velkostatku. Ten musel vypomoci až při stavbě nové budovy o 50 let později.

Co se týká tehdejšího stavu dopravní dostupnosti, tak z Těškovice vybíhalo mnohem více cest než dnes. Kromě polních cest do Výškovice, Kyjovic a Bítova, na nichž byly ve 20. století vybudovány silnice, uvádí mapa Prvního vojenského mapování³⁰ cestu na JZ do Tísku v místech dnešní vodní nádrže. Ta zcela zanikla a je schůdná jen s obtížemi. Další důležitou dopravní spojnici byla cesta lesem přímo na východ do Zbyslavic, přes které procházeli dělníci na cestě za prací do Ostravy. Jak důležitá tato trasa byla svědčí dokumenty o sporu mezi Těškovici a Zbyslavici roku 1888.³¹ Obec Těškovice tehdy opravila ze svých prostředků denně používanou lávku přes potok Setinu, která se zřítíla; poté musela přes okresní hejtmanství vymoci na Zbyslavicích úhradu poloviny nákladů, jelikož lávka měla být udržována společně.

²⁸ Viz kapitola o místních názvech

²⁹ Pamětní kniha obce Těškovské, str. 6

³⁰ Dostupná na oldmaps.geolab.cz

³¹ SOKA Nový Jičín, Fond Okresní úřad Bílovec.

Nejdůležitější z těchto dnes již víceméně zaniklých komunikací byla cesta do Pusté Polomě, kam byly tehdy Těškovice přifařeny i přiškoleny. Byla dlouhá asi 7 km a vedla přes dva prudké srázy. Fakt, že kostel, fara i hřbitov byl až v Pusté Polomi, přinášel spoustu problému. Obecní kronika k této situaci uvádí: „Naši rodičové a dědečkové chodívali, v advent a v postě každou středu a pátek, a někteří i každý den. Vstávalo se v neděli o 4 hodinách ráno až se snídaně uvařila a poklidilo. O 6 hod. už musel z dědiny vyjít jestli chtěl přijít na celé bohoslužby. Za stará obyčejně lidé neměli hodin, to se řídili podle hvězd, a jak bylo pod mrakem, to často přišli na „Roraty,“ až na věži Pusto-Polomské bilo 12 hodin. A co se nabloudili po Přihlávkách³², a teď mají lidé kostel v dědině a nejdou do něho ani v neděli...“

Těškovice v 2. polovině 19. století

Okolo 24.6.1858 postihl Těškovice první z řay katastrofálních požárů. Tento rok bylo velké sucho, protože nepršelo od začátku roku až do 25. července.³³ Obecní kronika popisuje tehdejší požár takto: „U Jana Francka, rolníka číslo 20 byly ve stodole mladé vrabce. Jmenovaný Josef Jaskula, chtěl je z hnízda vybrat. Vzal žebř a zápalky a vylezl na střechu a zapálil hnízdo a v tém okamžiku byla celá stodola v jednom plameni. Při velikém větru šel oheň po dědině nahoru ke dvoru a vyhořel celý Mečník a dvůr panský.“

Vzhledem k neexistenci hasičského sboru, jehož založení bylo hudbou vzdálené budoucnosti shořelo přibližně 30 domů³⁴ Tehdy sice ještě nestál kostel, zato ale lehl popelem celý panský dvůr. Vzhledem k tomu, že všechny budovy v obci byly dřevěné, vyhořela polovina vesnice (stejná jako o 33 let později). Pravděpodobně shořela i tehdejší jediná církevní stavba v obci – malá dřevěná kaplička u čp. 23. Hořet totiž začalo v jejím těsném sousedství a okolní domy lehly popelem. To uspíšilo výstavbu nové, už zděné kaple. Stavební parcelu a materiál daroval tehdejší majitel kyjovického panství, hrabě Theodor von Falkenhayn. Výstavba začala roku 1863 a dokončena byla o tři roky později. Už tehdy byla sporná otázka velikosti kaple, jak podotýká obecní kronikář ve své kritice tehdejšího zastupitelstva: „Pan hrabě měl v plánu 4 okna, ale tehdejší výbor prosil pana hraběte, aby tuto kapli ukrátil, že by byla moc velká, poněvadž ti lidé nepočítali, oč se osada bude rozrůstat.“³⁵

³² Tamtéž, str. 4

³³ Pamětní kniha obce Těžkovské, str. 5

³⁴ Při zprávě o požáru roku 1893 se uvádí, že vyhořely stejné majetky jako při tomto požáru (viz dále)

³⁵ Pamětní kniha obce Těžkovice, str. 6

Nutno podotknout, že hrabě jim vyhověl a stavbu podstatně „zkrátil.“ Další vývoj však byl takový, že mezi lety 1863 -1900 rapidně narostl počet obyvatel - o tři stovky - a prostor pro pobožnosti přestal kapacitně stačit. Nutno podotknout, že vnitřní prostor kostela nebyl rozšířen dodnes, ačkoliv v době výstavby fary existovaly plány na jeho přestavbu.³⁶

Roku 1866 postihlo Těškovice masové onemocnění skotu - dle kronikáře „pád dobytka,“ které postihlo asi 60 krav. Obec byla četnictvem uzavřena a „nesměl žádný z vesnice ven, ani do ní cizí přijít.“ V této atmosféře se konala i jedna svatba, ale kvůli nemoci platil zákaz chození do kostela. Karanténa byla tak přísná, že čisté kuchyňské potřeby se přivážely k boží muce³⁷ a odtam si je vesničané rozebírali. Téhož roku také proběhla Prusko – rakouská válka v roce 1866. Ta na naši obec neměla velký vliv, protože pruské vojsko Těškovicemi pouze prošlo. „Na sv. Ducha maširoval I. pěší pluk z Opavy do Čech, a na 1. září už byli Prajzi v Těškovících – už táhli zpět do Reichu.“³⁸

Vzhledem k nárůstu obyvatelstva přestala kromě kostela stačit i škola. Proto se uvažovalo o stavbě větší školní budovy. Příležitost k tomu poskytl nový školní zákon z roku 1869. Obec měla v jeho důsledku přispět částkou 4000 zlatých na školu v Pusté Polomi. Představenstvo obce využilo situace a požádalo o vyškolení z farní školy, což jim bylo povoleno. Výnosy o tomto vyškolení se však nezachovaly.³⁹ Roku 1875 tak byla zahájena stavba zcela nové školní budovy, která trvala pouze jeden rok. Plány na její stavbu vyhotovil klimkovický stavitel Dluhoš. Stavební parcelu pro školu dal opět k dispozici majitel, velkostatku, Theodor von Falkenhayn. Velkostatek na stavbu přispěl částkou 3730 zl. a obec 5151 zl., z čehož si ovšem vypůjčila pět tisíc ze slezské zemské pokladny. Tyto peníze pak obec splácela 13 let. Dle obecního kronikáře činila cena „17 000 korun čili 8500 zl. rakouské měny.“⁴⁰

K výstavbě školy se váže tato zajímavost. Projektant byl povolán k vojenské službě, a dohled nad stavbou tak vykonávalo tehdejší obecní představenstvo. Z toho důvodu byla škola postavena úplně jinak než navrhoval původní projekt. Členové představenstva si k těmto účelům navíc vypůjčili od Opavské spořitelny 2000 zl. a tyto peníze zpronevěřili – slovy kronikáře „...kterýž obnos zbytečně rozmrhán byl.“ Obyvatelé Těškovice pak „vidouce, kterak

³⁶ Viz podkapitola o zamýšleném rozšíření kostela

³⁷ na místě dnešního hřbitova

³⁸ Pamětní kniha obce Těškovice, str. 6

³⁹ Školní kronika, strana 2

⁴⁰ Pamětní kniha obce Těškovice, str. 6

správa obce s jejich penězi nakládá, zanevřeli na školu tou měrou, že mnozí ani kolem školy jít nechtěli a raději obešli druhou stranou, jen aby škola nepřišla jim na oči...“⁴¹

Roku 1888 nechala obec na vlastní náklady vybudovat dva kříže. Jeden kamenný před kostelem a jeden dřevěný v polích u cesty na Bítov. Tento dřevěný kříž byl roku 1990 restaurován, a poté vysvěcen olomouckým arcibiskupem Graubnerem. Je možné, že stavba křížů má souvislost s extrémním krupobitím, které tehdy Těškovice postihlo.

Vznik hasičského sboru

Vzhledem k tomu, že všechny budovy v obci kromě dvora, školy a kostela byly dřevěné, existovalo v 19. století zvýšené nebezpečí požáru. Naše obec dvakrát téměř vyhořela. První požár jsem zmínil výše, a ten druhý se odehrál v roce 1893. Na tomto místě bych chtěl podotknout, že obecní kronika mylně tvrdí, že hasičský sbor byl v Těškovicích založen až půl roku po tomto požáru. Ve skutečnosti v době této katastrofy hasiči v obci fungovali úspěšně už dva roky.⁴²

Důležitým pramenem, poskytující zajímavé informace k požáru je Opavský týdeník, ročník 1893. Ten nám zachoval detailní popis události 26.6.1893: „Okolo půl osmé ráno vypukl v Těškovicích neopatrností požár“⁴³ ten se v důsledku velkého sucha a silného jihozápadního větru velmi rychle rozšířil. Vyhořela opět skoro celá vesnice (viz mapu v příloze) – shořelo 28 domů a 21 stodol. Celková škoda činila kolem 35 000 zlatých.⁴⁴ O síle požáru svědčí zápis v kronice hasičského sboru – „lítaly hořící došky a šindele a šířily zkázu.“⁴⁵ který uvádí že oheň se zastavil na levé straně cesty ke Kyjovicím až u dnešního čp. 27, která také vyhořela, a zachránila se pouze usedlost č. 29, kterou uhájil hasičský sbor až z Bravantice.⁴⁶ (!)

⁴¹ Školní kronika, str. 3

⁴² Obecní kronika totiž popisuje založení hasičského sboru ke konci roku 1891 a zakoupení stříkačky roku 1892. Hned nato v dalším odstavci zmiňuje, že na 24. června propukl velký oheň. Autor ale zapomněl vepsat informaci, že se jedná o rok 1893 a ne 1891. Touto nesrovnalostí se nechal zmást i František Schwarz, když zpracovával těškovickou historii do roku 1945. Tato zavádějící informace z kroniky byla citována i v DVD, vydaném k výročí 670. let obce. Ve svém důsledku tak mystifikuje veřejnost.

⁴³ Dle článku z 1.7. si zedník Josef Žiravčík zapaloval fajfku ve stodole

⁴⁴ Zhruba stejně stálo Těškovice založení samostatné farnosti o deset let později

⁴⁵ Kronika hasičského sboru, rok 1893

⁴⁶ Bravantice jsou od Těškovice vzdáleny přes 15 km

S likvidací požáru pomáhalo kromě domácího dalších 11 hasičských sborů.⁴⁷ Při tehdejší úrovni techniky (k dispozici byly pouze ruční stříkačky) lze považovat za zázrak, že Těškovice nevyhořely kompletně.

Barvitý popis velmi těžké práce hasičů událostí skýtá článek z 5.7.: „Víte, roznášeje kotouče žhavého prachu, práci činil nemožnou. Hájilo – li se jedno stavení, již několik jiných bylo v plameni... Pomyslíme – li, že k odlehlým studním musely stříkačky hadice spojit, aby aspoň trochu vody dostaly, že vyhořelé budovy byly kryty slámou a některé byly celé dřevěné, že u každého stavení stála hranice dříví a stoh otepí k topení... při tomto větru oheň uhasiti bylo nemožným a 31 čísel a 16 vedlejších budov lehlo popelem během pěti (!) hodin.“

Dopis hasičů z Hrabství⁴⁸ uvádí, že během cesty do Těškovic sbor potkal několik povozů jedoucích pro vodu, a že měli obavy zda budou mít vůbec čím hasit. Také zmiňují výhodnou investici, kterou o rok před požárem podnikl těškovický starosta, když nechal za 200 zlatých vykopat novou studnu,⁴⁹ kterou během hašení požáru dne vyčerpaly hasičské sbory až na dno. Tento požár také poškodil i větrný mlýn nad obcí na Mečníku. Jeho vnitřní zařízení pak využil jistý sedlák z Poruby, který si tamtéž vybudoval roku 1900 vlastní větrný mlýn.

Zřízení samostatné farnosti

V celém období konce 19. století usilovala naše obec o zřízení fary, řečeno tehdejším jazykem „založení samostatné duchovní správy.“ Jak už bylo zmíněno výše, farní kostel v Pusté Polomi byl vzdálen 6 km, což obnáší asi hodinu namáhavé chůze velmi členitým terénem. Tehdejší pustopolomská farnost jako církevní jednotka zahrnovala kromě Pusté Polomě a Těškovic ještě Kyjovice, Hlubočec a navíc Budišovice, Podvihov a Jakubčovice.⁵⁰

⁴⁷ Výškovice, Slatiny, Hrabství, Kyjovice, Hlubočce, Pusté Polomě, Bravantic, Lubojat, Tísku, Zbyslavice a Klimkovic

⁴⁸ Uveřejněn 8.7.1893 v Opavském týždenníku

⁴⁹ Pravděpodobně se jedná o studnu Širůčku, tehdy hlubokou kolem šesti metrů

⁵⁰ Občané Těškovic na tom nebyli tak špatně jako lidi z Jakubčovic, z kterých je to do Pusté Polomě asi 8km.

Barvitý popis tehdejší situace lze nalézt v protokolu ze zasedání představenstva obce z 30. listopadu 1902: Po zahájení schůze bylo „... na to v rozhovoru vytknuto, že občané z Těškovic mají do Pusté Polomě... 1 a čtvrt hodiny cesty, že cesta ta jest neobyčejně obtížná, jde přes dva dlouhé strmé svahy, na které děti a lidé starší i při dobrém počasí jen s obtížným namáháním vystupovati mohou.“ Tyto svahy však „bývají v zimě ledem pokryty, a tak i pro mladé a dravé lidi je takřka nemožno po nich choditi.“ Problematická byla i doprava kněze k nemocným a ku pohřbům, což si vyžadovalo „do roka přes 100 povozů, přičemž se trápí kněz, koně i vozka.“⁵¹

Farní kronika pak popisuje tyto problémy takto: „Stalo se někdy, že kněz byl nucen slézt z saní a brodit se hlubokým sněhem, chtěl – li se dostat do vesnice a posílit umírajícího chlebem andělským na cestu do věčnosti.“ Zřízení fary by také zabránilo tomu, aby někdo zemřel bez svátosti, což tehdy představovalo velký problém.

Potřeba vlastní fary se zdůvodňovala i tím, že vzdálený kněz nemůže na obyvatelstvo obce působit tak, jak by bylo třeba. Těškovice měly tehdy 823 obyvatel, z toho pouze 5 židů a dvojtřídní školu, kam musel pustopolomský kněz často docházet.

Vliv na budoucí politický vývoj v obci měl velký počet dělníků, kteří docházeli do závodů ve Vítkovicích. Ti se vraceli domů v sobotu v noci a v neděli dopoledne vyráželi zpět. Z toho důvodu logicky nemohli navštěvovat nedělní bohoslužby.

Existence vlastní farnosti byla ovšem podmíněna dvěma nejdůležitějšími věcmi – kostelem a hřbitovem. Ve výše citovaném protokolu se sice uvádí, že „obec má kapli dostatečně prostornou, která podle výroku farního úřadu Pustopolomského úplně dostačuje, ale je třeba k ní jen ještě sakristii přibudovati.“ Jak se ukázalo o už o deset let později, kaple pro rozrůstající obec přestala stačit a muselo se uvažovat o jejím rozšíření.

Vlastní hřbitov, který tvořil kromě kostela stěžejní podmínku samostatné farnosti, byl zřízen roku 1902. Nechme opět promluvit obecní kroniku: „Obtíže s pohřby byly v době zimní nesmírné. Silnice k farní osadě nebylo. Průvody pohřební braly se lesem... To by sice nebylo v zimě zlé, kdyby nebylo kopců. Staří sousedé vypravovali, že rakve přivazovali provazy k vozům. Někdy se stalo, že se rakev smekla z vozu na zem. Jaký to byl pohled, dá se domyslit. A výlohy byly nemalé...“⁵²

⁵¹ Protokol ze zasedání obecního zastupitelstva, 30.11.1902, str. 2

⁵² Pamětní kniha obce Těškovice, str. 8

Při výběru vhodného místa se rozhodovalo mezi polem „Na horečce“ a polem u boží muky „Na Klincách.“ Zřízení hřbitova stálo obec 2572 korun z čehož pouze šestinu cenu stála koupě pozemku.⁵³ Za tento obnos se zavazoval tehdejší majitel pole, František Francek, postavit uprostřed hřbitova kamenný kříž, jehož dovoz z Opavy ale hradila obec. Podle ducha tehdejší doby byl hřbitov rozdělen na oddělení – zvlášť pro katolíky, nekatolíky, nekřtěné, ateisty a příčetné sebevrahy. ⁵⁴

Klíčovou podmínkou pro zřízení samostatné farnosti představovala pro těškovické občany vlastní výstavba farní budovy. Patronát nad nově zřizovanou farností převzala hraběnka Berta Stollberg, majitelka kyjovického panství, která také darovala pozemky pro výstavbu fary a farní zahradu. Samotná stavba farní budovy v roce 1903 byla financována „Jednotou“ a stála 10 600 K. Stavitelem byl Josef Urbiš z Mokřých Lazec.⁵⁵ Roku 1904 dostaly Těškovice dar 2000 korun od kardinála Koppa, arcibiskupa vratislavského. Naproti tomu arcibiskup olomoucký Theodor Kohn poslal 50 korun, takže „těžkovští mimovolně srovnávali – a bručeli.“⁵⁶

Nejprve občané obce usilovali alespoň o zřízení expozitury, protože „nedoufali, že by brzy vlastního faráře dostali.“ Také vylepšovali vybavení své kaple. Od hrabyňského faráře, pátera Jana Böhma, dostali roku 1905 darem kostelní oltář, který byl původně ve vedlejší lodi hrabyňského kostela. Ve stejném roce pak stavitel fary, Josef Urbiš z Mokřých Lazec, rozšířil kostelní sakristii. Vzhledem k tomu, že zřizování farnosti se stále odkládalo, využili občané Těškovic roku 1908 - 60. výročí panování císaře Františka Josefa I., k tomu, aby konečně získali svého faráře. Na dotaci fary „aby mohl farář přijít“ si obec sjednala půjčku 29 000 K. Již v listopadu 1907 byl jmenován na těškovickou faru první expozita – páter Konrád Kupka, farář na odpočinku. Nicméně dlouho v Těškovících nepobyl, protože „místnosti nebyly ještě dosti vyschlé, což zhoršovalo jeho rheumatismus.“⁵⁷ 23.12.1907 se tak do Těškovic přistěhoval nový expozita – Antonín Ryšavý⁵⁸, který se o tři roky později stal stálým farářem.

⁵³ Jak uvádí farní kronika, obec po mnoha průtazích získala na tuto akci dotaci 700 K od zemského výboru v Opavě

⁵⁴ Pam. kniha obce, str. 9;

⁵⁵ Farní kronika, str. 6

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ farní kronika, str. 16

⁵⁸ Narodil se v Krnově roku 1868 Vystudoval gymnázium v Olomouci a do tamějšího semináře vstoupil roku 1888. Roku 1893 byl vysvěcen na kněze a postupně působil jako kaplan v Kvasicích, Kněždubě, krátce v Přerově a v Oseku u Přerova. Vzhledem ke svému chatrnému zdraví působil v klášterech v Moravské Třebové a v Olomouci. Dokonce byl jednu dobu i zámeckým kaplanem jedné šlechtické rodiny v Průhonicích u Prahy.

27. dubna 1910 byl ustanoven arcibiskupským dekretem jako první farář v Těškovících dosavadní expozita Antonín Ryšavý, který byl pak slavnostně instalován 22. května. Téhož roku proběhla i sbírka na varhany, která vynesla 913 korun (z čehož daroval patron fary, hrabě Stollberg, 500 K).⁵⁹

K roku 1910 naplno propukla v naší obci „populační exploze“, protože od začátku století přibýlo téměř 100 obyvatel.⁶⁰ V tomto roce kronika uvádí nejvyšší počet svateb v historii obce – 15. Tento prudký nárůst obyvatel měl své důsledky i pro kapacitu kostela (popis jeho stavu obsahuje zakládací listina fary), která přestala stačit, a byly proto připravovány plány na jeho rozšíření.

Pokus o rozšíření kostela

Za účelem získání finančních prostředků na přestavbu se 19.2.1911 transformovala dosavadní „Jednota pro založení samostatné duchovní správy“ v „Jednotu pro rozšíření farního kostela v Těškovících.“ Už o rok později měl tento spolek na kontě 522 korun. V roce 1913 povolila slezská zemská vláda veřejnou sbírku a v září proběhlo šetření komise okresního hejtmanství, které zjistilo následující fakta. Kostel se kvůli stísněnosti parcely nedal rozšířit, a proto zavrhl přístavbu. Místo toho komise navrhla postavit úplně nový kostel, a to čelem k silnici, presbytářem k farní budově.⁶¹

Na výstavbu zcela nového kostela, který by se stal farním kostelem i pro Výškovice, ale obec tehdy neměla peníze, protože byla zatížena přirážkou na stavbu své první silnice právě do Výškovic a výše zmíněnou výstavbou nové hospody.⁶²

V roce 1914 „Jednota“ schválila na schůzi změnu plánů, v té době její jmění čítalo téměř 4700 K.⁶³ Plány pro výstavbu zcela nového kostela, který měl být vybudován v panském dvoře na místě dnešního obecního úřadu, mělo nově připravit ministerstvo kultu a vyučování. Propukla však válka a z výstavby definitivně sešlo.

Je nutno podotknout, že farní i obecní kronika dávají v zápisech z této doby průchod kritice dělnických stran jejichž myšlenky se na počátku 20. století začaly rozšiřovat také

⁵⁹ Farní kronika, s. 15

⁶⁰ Viz graf vývoje obyvatelstva v příloze

⁶¹ zda by nezpůsobilo nezpůsobila neobvyklá severojižní orientace nového kostela teologický problém (oltář by stál na severu místo na západě) kronika neuvádí

⁶² Je zvláštní, že obecní výbor v kompletně katolické obci upřednostnil nový hostinec před novým kostelem

⁶³ Farní kronika, roční zápis 1914

v Těškovících. Hlavním důvodem bylo to, že dlěníci dojížděli za prací do ostravských zvodů, kde se začali politicky organizovat. Kronika tak roku 1907 dosti exaltovaně uvádí, že „sociální demokracie zařala spáry i do zdejší obce. Učení sociální demokracie není příznivo církvi katolické, kostelům a kněžím. Dělníci slyšeli na schůzích, při práci a ve chvílích odpočinku různá hesla a názory, utvrzování v nich tiskem. Nehorlili zrovna pro zřízení duchovní správy...“⁶⁴

Po zřízení fary se obecní výbor rozhodl roku 1910 zřídit i nový obecní hostinec. Dosavadní hospoda v čísle 44 (bývalá škola) byla vyměněna za usedlost na místě dnešního kulturního domu. Na tuto akci zapůjčil měšťanský pivovar v Bílovce 12 000 korun. Stavitelem budovy byl Jakub Vrána, zednický mistr ze Svinova,⁶⁵ přičemž cihly pro stavbu se dělaly ručně „Na Přihlávkách.“⁶⁶ V tomto směru je zajímavé usnesení obecního výboru z roku 1907, které stanovovalo, že „hostinského navrhuje vždy obec, který budiž vždy katolík. V hostinci nebudťež vyvěšovány noviny směru protináboženského.“⁶⁷

V roce 1911 postihlo Těškovice velké sucho: „Rolníci byli nuceni vozit vodu z potoka pod Kopcem“⁶⁸ a ani tam ji nebývalo... Prádlo se pralo v hlubších místech potoka, kde trochu vody bylo.“ Kvůli suchu dokonce zakázal obecní výbor v létě taneční zábavy. 23. června se konalo prosebné procesí od kostela k obrázku Panny Marie, matky dobré rady za vesnicí (u myslivny k Výškovicím). Obecní kronikář⁶⁹ pak uvádí, že „Rodička Boží přímluvou svou pomohla, ale zbožný lid byl za to potupen v sociálnědemokratickém listě. Třeba prý studní vykopat. Modlitba prý nepomůže.“ Nová studně pak byla vykopána ve dvoře.

⁶⁴ Farní kronika, str. 14

⁶⁵ Farní kronika, s. 16

⁶⁶ Obecní kronika Těškovice, 1971, str. 3

⁶⁷ tamtéž, str. 16

⁶⁸ zřejmě se jedná o potok Jamník

⁶⁹ Zastávající krajně konzervativní katolické názory

Větrné mlýny v obci

Nejstarší větrný mlýn v obci, zakreslený už na mapě z konce 18. století, stál původně „Na Horečce.“ Na přelomu 19. a 20. století ho získal do vlastnictví mlynář Řeháček, který ho přesunul na jeho pozdější umístění jižně od obce u čp. 103. Mlýn přestal fungovat až po 2. světové válce ale vlastní stavba vydržela až do září 1976, kdy se její chátrající zbytky zřítily.⁷⁰

Dle katastrální mapy Těškovíc z roku 1836 stál další větrný mlýn přímo na kótě Mečník (458m n.m.). Tento mlýn byl poškozen požárem z roku 1893 a jeho vnitřní vybavení použil jistý sedlák z Poruby pro vlastní větrný mlýn. Nicméně i ten později vyhořel. Přibližně od konce devatenáctého století až do 20. let století dvacátého stál větrný mlýn „Na Přihlávkách“ v místě rozsáhlého remízku severně od obce, patřící mlynáři Lazeckému. Další větrný mlýn, patřící Janu Kubíčkoví, čp. 34, stál jihovýchodně od obce na místě dnešního čp. 223. Byl postaven roku 1910 a fungoval až do roku 1945, kdy byl při přechodu fronty zničen.

První světová válka 1914-1918

Vzhledem k tomu, že pro období 1914-1918 neexistuje dostatek pramenů pro události v obci, bude tato kapitola kratší než by měla být. Jediný dostupný pramen, farní kronika, se zabývá vesměs politickými událostmi a vývojem na frontách. Cílem této práce však není rozebírat všeobecně známé věci. Navíc jsem o pohledu těškovického faráře na vypuknutí války napsal samostatnou seminární práci, takže ho nebudu na tomto místě rozebírat, protože se moc odchyluje od tématu této práce.

Ze zápisů v kronice lze usuzovat, že vypuknutím války se alespoň zpočátku poměry v Těškovících příliš nezměnily. V roce 1915 obec chtěla použít ruských zajatců při stavbě silnice. Získání zajatců tehdy nebyl problém, ale věc ztroskotala jako obvykle na financích. Silnice do Výškovíc tak zůstala ještě dlouho jedinou spojnici naší obce se světem.

Během rekvírování zvonů zachránilo těškovický kostelní zvon, pocházející ještě ze staré dřevěné kaple pouze to, že byl příliš malý, aby se dal upotřebit pro válečnou výrobu.

Zavedení letního času páter Ryšavý zdůvodňuje potřebou šetřit petrolej, který potřebují spojenecké německé ponorky. Větší problém však pro obyvatele znamenalo rapidní

⁷⁰ Obecní kronika, zápis roku 1976, str. 11 Tuto změnu však ve z bytku republiky nikdo nezaregistroval, protože ještě v turistické mapě Ostravska z 90. let je tento mlýn uváděn jako významná památka Těškovíc...

snížení přidělů potravin. „Vláda se bojí, abychom se nepřejedli, proto zavedeny bezmasé dny v týdnu – úterý a středa. Mouka odměřována na deka. Žaludku prý stačí na den 200g...“⁷¹

4.7.1916 zemřela ve Vratislavi hraběnka Berta Stollberg (roz. Falkenhayn), patronka farnosti a matka hraběte Fridricha Stollberga.⁷²

Roku 1917 postihlo i naši obec extrémní sucho, jaké dle kroniky ani staří rolníci nepamatovali. Vyrůstala lichva a maximální ceny potravin byly překračovány. Navíc si válečná mašinerie vyžádala i „Všecko nářadí kostelní z cínu, mosazi, mědi a zinku.“⁷³ Rakouské a německé hospodářství válku pomalu přestávalo zvládat. Situace došla až tak daleko, že bylo farnímu úřadu nařízeno, aby šetřil svíčkami, (!) protože svícný, konvičky a tácky mají být odevzdány. Oleje nebylo a petroleje bylo potřeba pro ponorky... Olej se měl získávat i nouzově z ovocných pecek.⁷⁴ V květnu 1917 se konaly devítidenní kající pobožnosti za mír. Po dubnovém vstupu Spojených států do války bylo i lidem v Těškovicih jasné, že válka je prohraná. Spojené státy „jsou nepřítel velmi nebezpečný, třebas německé noviny si tropí z něho šašky. Nejde to asi od srdce.“⁷⁵

Ke konci roku 1918 napsal farář, že „Centrální mocnosti požádaly presidenta Ameriky o příměří a mírové jednání. Odpovědi došly zdrcující... Rakousko se mělo nejdříve vyrovnati s Čechy. Proč to? Ze zajatců slovanských, hlavně českých, utvořily se v Rusku i v Itálii legie, které bojovaly hrdinně na frontě francouzské, italské i v Rusku proti bolševikům... Čechové pak uznání Čtyřdohodou za samostatnou válčící moc.“⁷⁶

Během První světové války narukovalo z Těškovic přes 160 občanů. Padlo nebo zemřelo 18, včetně pěti nezvěstných. V Rusku bylo zajatých přes 20 a v Itálii přes 10. Z války se vrátili také čtyři invalidé.⁷⁷ „Velká válka,“ jak se této válce tehdy říkalo tak na Těškovice neměla příliš velký vliv. To se však mělo za 20 let změnit.

⁷¹ Farní kronika, str. 24

⁷² K této zprávě je v kronice tužkou připsána poznámka „prýč“ jako u všech zmínek o šlechtě.

⁷³ Farní kronika, str. 27

⁷⁴ Tamtéž, str. 29

⁷⁵ Tamtéž, str. 26

⁷⁶ Tamtéž, str. 20

⁷⁷ Pamětní kniha, rok 1919, str. 30. Pomník těmto padlým byl vybudován před kostelem r. 1922 a je ostudné, že jeho současný dezolátní stav nechává odpovědné osoby chladnými.

IV. Těškovice v době 1. republiky

Politický život v obci

Po vzniku samostatného Československa nastala v českém pohraničí komplikovaná situace. Jak uvádí farní kronika, rozpad Rakouska-Uherska v říjnu 1918 se „Němcům ovšem nelíbí a zřídili si Deutschböhmen a Sudetenland.“⁷⁸ Zřídili si své úřady i gardy, jichž se i české obce po nějaký čas bály, protože českých vojáků bylo zpočátku málo.⁷⁹ Provincie Sudetendland byla Němci z Opavy vyhlášena na území, kde mělo „převahu“ německé obyvatelstvo. V okresech Opava a Bílovec byl tento pokus o odtržení předem osouzen k nezdaru. Větší města jako Opava nebo Bílovec sice byla německá, ale jejich okolí bylo čistě české. V Těškovících tehdy německé obyvatelstvo v podstatě nežilo, pouze židovská menšina o šesti lidech. Nově se formující československá armáda tak obsadila Opavu a Bílovec už v prosinci 1918. Pokus o odtržení tak byl na dvacet let zažehnán.

Ve dvacátých letech v obci fungovaly tři strany : lidová, sociálně demokratická a „strana občanská.“ Roku 1919 proběhly obecní volby, kde si mezi sebou rozdělily mandáty v obecním výboru pouze strany lidová a sociálnědemokratická v poměru 8:7. V dalších volbách roku 1923 se pak poměr dramaticky změnil, když získali lidovci 10, soc. demokraté pouhé tři a „Strana občanská“ dva mandáty.

Politickým rozložením sil zamíchaly obecní volby v roce 1927. Lidová strana získala 9 mandátů, soc. demokraté 6. Předpokládalo se, že bude zvolen opět lidovec Jan Lazecký, dlouholetý starosta. Nicméně čtyři lidovci „jednali z osobní závisti“⁸⁰ a zvolili sociálnědemokratického kandidáta Josefa Lazeckého. Stížnost („rekurs“) lidové strany na hejtmanství do Opavy proti platnosti volby byla odmítnuta jako bezpředmětná. Proto lidovci vyloučili dotyčné čtyři jedince ze strany, čímž pozbyli své mandáty a nový starosta svůj úřad nemohl nastoupit. Při druhé volbě starosty se situace opakovala s tím rozdílem, že poté byli vyloučeni pouze dva lidovci. Starosta byl zvolen až ve třetí volbě, a to poměrem 8:7.

⁷⁸ Na jižní hranici pak ještě „Deutschsüdmähren“ a Böhmerwaldgau.“ Všechny 4 provincie pak měly být připojeny k „Německému Rakousku.“

⁷⁹ Farní kronika, str. 31

⁸⁰ Tamtéž, str. 96

Důsledkem této aféry bylo, že vyloučení lidovci se spojili se členy bývalé občanské strany a založili v obci stranu agrární.⁸¹

Poměrně pozdě, roku 1930 pak v obci vzniká i organizace strany národně socialistické. Obecní volby roku 1932 pak skončily sedmi mandáty pro lidovce, čtyřmi pro soc. demokraty a agráři s národními socialisty získali po dvou mandátech. Tato diverzifikace hlasů mezi více stran přispěla i k tomu, že volbu starosty už neblokovaly osobní animozity lidoveckých členů zastupitelstva, kteří dosud drželi největší počet mandátů.

Ve volbách do parlamentu roku 1925 byl zvolen senátorem Fridrich Stollberg, majitel kyjovického velkostatku, významný politik německé křesťansko-sociální strany. Ve funkci zůstal až do roku 1935.

V parlamentních volbách 1925, 1929 a 1935⁸² se přízeň voličů postupně přesouvala od strany lidové k sociálním demokratům a ostatním politickým stranám. Národní socialisté si udržovali v naší obci stálou voličskou základnu asi 50 hlasů. Naproti tomu komunisté nikdy nezískali více než 10 hlasů, což ostře kontrastuje s poválečným stavem roku 1945. Kuriozitou je několik hlasů pro židovské strany, které se již ve volbách roku 1935 neobjevují, protože jediná židovská rodina v obci se tou dobou již odstěhovala.⁸³ Celostátní vítěz voleb, Sudetoněmecká strana, která slavila v našem regionu velké úspěchy v Bílovci, neměla v jeho okolí mezi čistě českým obyvatelstvem žádnou podporu.

Spory o faru

V září 1920 odešel do důchodu první těškovický farář, páter Antonín Ryšavý. O uprázdněnou faru projevil zájem administrátor z Pusté Polomě, p. Emanuel Spisar. Ten nicméně patřil k „revoluční části duchovenstva,“ která chtěla proti vůli arcibiskupské konzistoře obsadit fary, které spravovali, ač se hlásili kněží starší.⁸⁴ Toto se stalo i v naší obci. Páter Spisar, který „z počátku o faru Těžkovskou nestál a prohlásil, že je pro něho malá“ o ni po jmenování pátera Josefa Hlaváče projevil nečekaný zájem, který spočíval ve štvání obyvatel proti nově příchozímu faráři. To mu ovšem nebylo nic platné, protože konzistoře v Olomouci i hrabě Stollberg jako patron farnosti byli ostře proti. Tak se Josef Hlaváč přistěhoval 1.1.1921 do Těškovic, avšak zpočátku měl dost obtížnou pozici. Jan Seidler

⁸¹ Oficiální název byl „Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu.“

⁸² Výsledky voleb roku 1920 farní kronika neuvádí, protože její autor byl zaměstnán psaním o „protikatolickém boji“ nové republiky...

⁸³ Je nutno zmínit, že židovské strany ve volbách roku 1935 svou kandidátku ani nepostavily.

⁸⁴ Tamtéž, str. 73

zaznamenává: „Byl jsem očitým svědkem, když přišly dvě potrhle ženy a pravily dp. Josefu Hlaváčovi – my vás tu nechceme, a jedna mu dokonce chtěla hlavu sekerou rozrazit a jiné nechci ani popisovat...“⁸⁵ Následuje opravdu trefnou charakteristiku zdejšího obyvatelstva: „lid zdejší je ze srdce dobrý, ale velmi vznětlivý. Nevládne rozumem ani rozvahou a kraluje zde vrtkavé nestále srdce.“⁸⁶

Politický vývoj v Těškovcích poznamenal i boj mezi farou a školou. Farář Hlaváč stál přirozeně na straně lidovců, ředitel školy Ludvík Rozsypal byl aktivní sociální demokrat. To přirozeně ústilo v různé konfliktní situace. Např. roku 1925 obdržela škola dějepisné příručky pro III. třídu "ostře protikatolicky psané."⁸⁷ Na nátlak faráře pak rodiče tyto knížky zničili.⁸⁸ Farář si v kronice prakticky neustále stěžuje na napjatý poměr mezi těmito dvěma institucemi: „Děti ve třetí třídě svedené protikatolický výkladem českých dějin dávají knězi v hodinách náboženství drzým způsobem provokační otázky“⁸⁹ a vinu samozřejmě přisuzuje výhradně sociálně demokratickému řediteli. Stojí za to zmínit, že páter Josef Hlaváč přišel o svého velkého protivníka už roku 1929, kdy byl ředitel školy přeložen kvůli „hříšným známostem“ své manželky. Se situací ve škole byl ve své náboženské zaslepenosti spokojen až za okupace, kdy učitelský sbor tvořili výhradně katolíci...

Výstavba silnic

Výstavba kvalitní dopravní sítě začala v Těškovcích poměrně pozdě. Tak se dovídáme, že až roku 1907 se obecní výbor konečně usnesl na stavbě silnice do Výškovic. Těškovice v té době měly se sousedními obcemi spojení jen prostřednictvím polních a lesních cest, což bylo pro rozmáhající se dopravu krajně nevyhovující. Farní kronika o stavbě uvádí pouze to, že „popud byl dán a dlouho se to neprotahovalo,“⁹⁰ takže lze její stavbu klást do doby těsně po roce 1908.

Na jaře 1922 byla dokončena stavba silnice do Kyjovic, která se plánovala už během války. Náklady činily 1 200 000 Kč, z toho státní a zemská subvence činily pouhou desetinu ceny. Stavbu provedla firma Alois Vanzin z Oder. Polovinu nákladů hradil okresní silniční výbor; obce Kyjovice a Těškovice každá zhruba po 200 000 Kč. Obec se tak stavbou silnice

⁸⁵ Pamětní kniha obce Těžkovské, str. 32

⁸⁶ Farní kronika, str. 33

⁸⁷ Byly to oficiální učebnice, vyzdvihující husitství.

⁸⁸ Farní kronika, str. 88

⁸⁹ Tamtéž, str. 95

⁹⁰ Tamtéž, str. 23

zadlužila na 1300% obecní přírážky. I přesto však obec našla peníze na opravu kostela, na níž uvolnila 17 000 K.⁹¹

Tato silnice, vedoucí členitým terénem v lesích, nahradila starou lesní cestu přes Klokoč. „Pro fůru 10q uhlí tak musely být zapřahány do kopce k Těžkovicím aspoň 3 koně, však též rolníci žádali za dovoz z Ostravy 200 Kč.“⁹² Tato lesní cesta dnes působí dojmem, že po ní nemohly jezdit ani zmíněné koňské potahy... Natomto místě je nutné zmínit, že už ve své době byla cesta příliš úzká a ani dnes automobilové dopravě nevyhovuje, hlavně kvůli nebezpečným ostrým zatáčkám.

V roce 1924 pak byla vybudována i poslední silnice do Bítova firmou „Michalský“ ze Slatiny. Stavba byla dokončena o rok později a stála pouze 180 000 Kč.⁹³ To bylo způsobeno i poměrně rovinatým terénem na rozdíl od silnice do Kyjovic.

Vznik kamenolomu

Kamenolom, lidově nazývaný „Skála“ byl v obci zřízen na žádost okresního silničního výboru ze dne 10.1.1925.⁹⁴ Nicméně se zde těžilo i dříve, protože zápis komise provádějící šetření uvádí, že dosavadní činnost kutací děje se v úrovni příjezdové cesty.⁹⁵ V červenci 1927 zde silniční správa postavila lokomobilu na výrobu štěrku. Až o rok později však četnická stanice Pustá Polom zjistila, že „trhadla dopravují se... ve větším množství než je přípustno. Dopravou trhadel je pověřen cestář Josef Sedlák. Někdy ale také donáší trhadla dělnice Aloisie Seidlerová, která ale nebyla ve věci nikým poučena. Trhadla a to dynamit a dynamon jsou dopravovány každé v jedno baťohu a kapsle nosí určené osoby obyčejně v kapse“⁹⁶ (!) Pro tyto zjištěné závady se pak odpovědné osoby musely zodpovídat před úřady.

Vytěžený kámen byl dodáván na stavby silnic v celém okrese Bílovec. V dobách největší slávy pracovalo v kamenolomu přes 10 lidí.

⁹¹ Toto tvrdě kontrastuje hlavně s dneškem. Za situace, kdy jsou příjmy obce jsou několikanásobně vyšší než před 80 lety byla opravena pouze střecha a vedení obce odmítá poskytnout peníze na opravu rozpadající se fasády. Inu, časy se mění...

⁹² Tamtéž, str. 38

⁹³ Farní kronika, str. 87

⁹⁴ Vyhláška Okresní politické správy Opava ze dne 10.1.1925, fond "Okresní úřad Bílovec," karton 409

⁹⁵ Zápis šetření komise silničního výboru z 27.1.1925. tamtéž

⁹⁶ Dopis četnické stanice Pustá Polom okresní politické správě z 27.1.1928 uložen tamtéž.

Ostatní události

Obec postavila také vlastním nákladem obecní váhu na prostranství před dnešním obecním úřadem. Tato váha byla výrobek firma Kalab Brno a fungovala až do roku 1965, kdy byla zbourána.

V obci se ve 20. letech hodně rozmohlo „pití lihu vodou zředěného, tzv. kvitule. Jeden občan pil be problémů dokonce i líh na pápení vodou zředěný a vážně z toho onemocněl.“⁹⁷ Jak vidno, konzumace alkoholu mezi válkami vzrostla. Podle obecní kroniky se po hospodách vypilo roku 1929 381 hl, 1930 už 461 hl, avšak roku 1933 vzhledem ke krizi pouze 183 hl. Nicméně proti poválečné době, kdy se spotřeba pohybovala kolem 500 hektolitřů za měsíc to není zase tolik...

V červenci 1929 panovalo velké sucho. 21.7. tak farář zorganizoval prosebnou mši za déšť. A skutečně, už o čtyři dny později byly Těškovice postiženy zhoubným krupobitím. To způsobilo mnoho uštěpačných poznámek: „To je výsledek té pobožnosti! Klérus se modlil za déšť a dostal kroupy! V Těškovících se modlili a potlouklo jim, v Bitově a Tisku jsou nevěrci a ty kroupy minuly.“⁹⁸ Úroda ječmene a brambor byla zničena z 50% a brambor dokonce z 80%, přičemž celková škoda činila zhruba 300 000 Kč. Vzhledem k tomu, že podobné krupobití Těškovice nezasáhlo už 40 let, nebyl proti němu nikdo pojištěn.

V lednu 1930 pak došla od zemědělské rady v Opavě státní podpora pro postižené zemědělce ve výši 61 000 Kč. Pro tehdejší dobu je příznačné, že „příslušníci strany agrární dostali nepoměrně více než jiní poškození.“⁹⁹ Bylo to pravděpodobně způsobeno i tím, že ministerstvo zemědělství tehdy držela právě agrární strana.

⁹⁷ Farní kronika, str. 88

⁹⁸ Farní kronika, str. 105

⁹⁹ Pamětní kniha obce Těžkovské, str. 65

V roce 1930 proběhla elektrizace obce firmou „Moravskoslezské elektrárny Ostrava“ z nákladem 190 000 Kč. Protože byla obec zadlužena, musela provést financování této akce pomocí „zájemníků.“ Velký vliv na jejím úspěchu měl i majitel kyjovického velkostatku Fridrich Stollberg,¹⁰⁰ který ač na tom neměl zájem, do družstva zájemníků vstoupil a zaplatil svůj podíl. Pomohl obci i intervencemi na úřadech. Elektrické světlo tak poprvé svítilo v Těškovících 15.10.1930. Více informací není dostupných, protože kniha protokolů ze zasedání obecní rady, kterou zmiňuje farní kronika, byla patrně zničena při přechodu fronty v roce 1945.

Na Těškovic také tvrdě dolehla světová hospodářská krize. Práci ztratilo v roce 1930 asi 70 dělníků pracujících ve Vítkovických železárnách. Stát zavedl pro nezaměstnané poukázky na potraviny. V roce 1933 poklesl v důsledku přísnějších pravidel počet obyvatel Těškovíc, kteří dostávali tuto podporu, z 80 na 50.¹⁰¹ Nezaměstnanost v obci vymizela až po roce 1935, protože „celý svět zbrojí, Vítkovice mají objednávky a pracují stále více.“¹⁰² Zbylí nezaměstnaní dělníci pak našli práci buď v kamenolomu za obcí, anebo na stavbě těžkého pohraničního opevnění v Háji ve Slezsku.

Těškovic v letech 1934-1938

Toto časové období tvoří samostatnou kapitolu hlavně z důvodu absence obecní kroniky (kronikář Jan Seidler pravděpodobně zemřel). Proto jsem byl nucen využít hlavně kroniku farní, školní a hasičského sboru. Z těchto důvodů bude popis událostí tohoto období poněkud stručnější.

Farní kronika uvádí, že k roku 1934 byly v obci tři obchody s potravinami (čp. 8, 17 a 44), tři hostince (26, 49, 50), 2 řezníci, 2 pekaři a jedna trafika. Tento stav služeb pak kontrastuje s dobou po únoru 1948, kdy byly služby v obci na stejné, ne-li horší úrovni.

¹⁰⁰ Fridrich Stollberg, poslední předseda německé křesťansko-sociální strany. Majitel panství a poté velkostatku Kyjovice. Těškovickým daroval např. pozemek pro stavbu fary, finančně vypomohl Těškovickým například při založení hasičského sboru, elektrizaci obce, koupil nové stříkačky. Po velkém požáru roku 1935 daroval postiženým dřevo ze svých lesů na výstavbu nových domů. Ač zastával vždy protinacistické postoje, byl v roce 1945 vysídlen s celou rodinou do Německa. Tam roku 1954 zahynul při autonehodě.

Více osobě tohoto antifašisty viz Pelc, M.: „K osobnosti Friedricha Stollberga (1877–1954).“ Časopis Slezského muzea – řada B 54, 2005, č. 2, s. 181–192.

¹⁰¹ Farní kronika, str. 129

¹⁰² Farní kronika, s.134

19.7.1934 po půlnoci byl založen pravděpodobně neznámým žhářem¹⁰³ požár ve stodole Františka Nemynáře čp. 98. Oheň zničil přiléhající obytnou budovu a kvůli severovýchodnímu větru hrozilo i vznícení kostela.

12. listopadu 1935 vypukl v Těškovících za dobu jejich existence třetí (a poslední) velký požár. Vyhořelo 6 usedlostí na dolním konci vesnice směrem ke Kyjovicím. Požár založily děti, které si hrály se zápalkami¹⁰⁴ u stodoly A. Schaumanna čp. 30. Požár prý bylo vidět až na nádraží ve Studénce¹⁰⁵ a kusy hořícího papíru létaly až do Pusté Polomě. Likvidace požáru se zúčastnilo celkem 13 stříkaček, z toho byly dvě motorové z Bílovce. „České slovo“, které farní kronika kritizuje za to, že o požáru psalo "přehnaně a namnoze i úplně nesprávně" psalo v článku „Zhoubný požár zničil pět budov“¹⁰⁶ o tom, že shořelo pět vagonů uhlí. Kvalitnějším pramenem k tomuto požáru je však článek z Ostravského poledníku, který uvádím v příloze. Opakování scénáře požárů let 1858 a 1893, kdy opakovaně vyhořela celá levá strana cesty ke Kyjovicím, zabránil pokrok hasičské techniky ve formě motorových stříkaček.

Po tomto požáru došlo i těškovickým hasičům, že jejich dosavadní ruční stříkačky poněkud zaspaly dobu a že je třeba držet krok s dobou. K zakoupení nové stříkačky za zvýhodněnou cenu od Firmy Stratílek Vysoké Mýto za 24 885 Kč¹⁰⁷ bylo využito peněz zbylých po elektrifikaci obce a ze sbírky mezi občany.¹⁰⁸ Slovy místního hasiče: „My jak kupíme jakou stříkačku, tak kupíme takovou, která nam dostane vodu ze Širučky až na Mečník.“¹⁰⁹ Dne 1. června 1936 mělo dojít k slavnostnímu svěcení nové motorové stříkačky, které se ale nekonalo kvůli nepříznivému počasí. Večer se konala taneční zábava, která „byla přerušena tím, že v deset hodin v noci vypukl požár garáže, ve které stál autobus Františka Hájka z Bítova.“¹¹⁰ Při tomto požáru poprvé účinkovala nová motorová stříkačka, ale autobus se nepodařilo zachránit.¹¹¹ O dva měsíce později, 16. srpna 1936, se uskutečnilo odložené slavnostní svěcení, tentokrát bez incidentů.

¹⁰³ Viz hlášení četnické stanice Pustá Polom okresnímu úřadu v Bílovci ze dne 22.9.1934. Uloženo ve fondu "Okresní úřad Bílovec" karton 409

¹⁰⁴ Polední ostravský deník, č. 264, pátek 15.11.1935

¹⁰⁵ Farní kronika s. 136; z nádraží ve Studénce tehdy pravděpodobně bylo vidět pouze kouř, protože vidět ze Studénky lze přímo vidět pouze sousední obec Tísek.

¹⁰⁶ Ostravský poledník, číslo 309 vydané 13. listopadu 1935.

¹⁰⁷ Kronika hasičského sboru roční zápis 1936

¹⁰⁸ V roce 1999 byla stříkačka "Stratílek" zrekonstruována svépomocí hasičů do plně provozuschopného stavu.

¹⁰⁹ Z rozhovoru s panem Bedřichem Krčem, 23.12.2008. Úryvky v příloze.

¹¹⁰ Záznamy o činnosti sboru dobrovolných hasičů v Těškovících, zápis roku 1936.

¹¹¹ Zde se nabízí paralela s událostmi při oslavě 100 let trvání hasičského sboru v roce 1991, kdy během slavnostního programu v obci shořelo seno v místním JZD.

V. Součást říšské župy Sudety (1938-1945)

Po Mnichovské dohodě připadly Těškovice do tzv. V. pásma, ve kterém mělo často převahu české obyvatelstvo a o jeho příslušnosti k Říši mělo být rozhodnuto plebiscitem. Je příznačné, že žádné lidové hlasování se nekonalo a wehrmachtem bylo zabráno celé území, přičemž při vytyčování hranic Adolf Hitler usiloval především o rozbití dopravního systému druhé republiky a její zneschopnění jako fungujícího celku.

Těškovice byly obsazeny wehrmachtem dne 10. října 1938. „Slunko se chýlilo k poledni, když se na našich cestách objevily kolony cizích tanků. Z otevřených poklopů hleděly na nás nepřátelské tváře cizích pochopů v černých uniformách... Při pohledu na ně jsme si uvědomili, že to budou naši příští vládcové.“¹¹² Po obsazení pohraničí provedli Němci znehodnocení československé koruny – místo tržního kurzu 7 korun za marku byl stanoven kurz 10:1. Kronikář uvádí, že když „jsme kupovali kilo masa za 10 korun, Němci ho u nás kupovali za jednu marku...“¹¹³

Nacistická perzekuce

V protikladu tvrzení některých osob, které v poslední době tvrdí, že život v pohraničí i v Protektorátu byl pro Čechy v podstatě bezproblémový, stojí informace z dobových pramenů. I kronika naší obce uvádí příklady časté perzekuce (která trvala po celou dobu okupace): „Brzy se naskytla příležitost našim občanům poznat, co fašismus¹¹⁴ ve své podstatě je. Fašisté měli podezření, že Leopold Lindovský pořezal v lubojatské pískovně telegrafní kabel... Den na to vyhledal ho ordner Hainisch z Bílovce... a vyrazil mu dva zuby. Na druhý den šel Teofil Lindovský z práce... Potkal hlouček ordnerů v čele s fotografem Podeschvou z Bílovce. Ten ho přitlačil ke zdi a zmlátil za to, že nepozdravil zdviženou pravicí.“¹¹⁵

¹¹² Kronika obce Těškovice, 1938-1945, str. 6

¹¹³ Tamtéž str. 8

¹¹⁴ Terminologicky správně je nacismus, ale ten zkracuje "národní socialismus," což nebyl v době "budování socialismu" politicky korektní termín, takže se v dobových pramenech hovoří výhradně o fašismu, fašistech apod., který byl ovšem v Itálii a ne v Německu

¹¹⁵ Tamtéž, str. 6

Do hledáčku německé policie se Těškovice dostaly poprvé velmi brzy. Den poté, co v říjnu 1938 Němci přepsali nápis na škole za „Schule“ byl německý tet zamazán dehtem. Navíc byly cesty a ploty popsány různými hesly – např. Smrt okupantům apod. Kronikář dále popisuje, jak se situace vyvinula: „Policie na to šla hitlerovsky odborně. První co udělala, zajistila rukojmí... Největší hnízdo odporu viděli Němci v časopise České slovo, které si dělníci ve Svinově přes hranice hromadně propašovali... Někdo z občanů byl natolik iniciativní, že běžel do Zlomků naproti autobusu s dělníky... Dělníci v první řadě vyházeli noviny do lesa a pak uklidnění přijeli do obce.“ Následná policejní prohlídka na návsi samozřejmě nic podezřelého nezjistila, a velící důstojník poté prohlásil, že „ten incident se školou nám Velkoněmecká říše odpouští, ale pod podmínkou, že se nebude nic opakovat.“¹¹⁶ Výstižný je popis listopadových voleb, kdy se jednalo o to vyjádřit souhlas s připojením k Říši. Občan dostal na výběr ze dvou lístků – s velkým „Ano“ a s malým „Ne.“ Kronikář podotýká, že „se našlo dost odvážlivců, kteří vhodili do urny lístek „Ne,“ ale na výsledek to stejně nemělo vliv. Ten byl všude stejný 99,5%...“¹¹⁷

V Těškovících byli v podstatě pouze čtyři Němci – dosazený starosta Emil Wicha, původně revírník v Pusté Polomi, Franz Tegel a Heinrich Kaps, oba ze smíšených manželství a Karl Kreisel, od roku 1939 „Bauerführer“ obce, kterému byla podřízena zemědělská výroba. Do roku 1942 byla naše obec policejně podřízena Lubojatům. Po roce 1942 (zřejmě v souvislosti s heydrichiádou) byla naše obec podřízena jako za I. republiky Pusté Polomi.

Už roku 1939 byl zatčen první těškovický občan, František Juchelka. Po zavedení přidělového systému psala jeho dcera příbuzným do Kroměříže dopis, ve kterém použila větu „Za Beneše jsme měli koláče a řízky, za Hitlera nám zbyly jen lístky.“¹¹⁸ Při cestě do práce mu byl na celnici ve Svinově tento dopis zabaven, autorství vzal na sebe a odseděl si za to půl roku.

¹¹⁶ Kronika 2, str. 9

¹¹⁷ Je s podivem, že byla kronika nakonec schválena i s touto poznámkou, protože nápadná podobnost s volbami" komunistickými totiž mohla vzbudit nežádoucí asociace.

¹¹⁸ Kronika 2, str. 16

15.8.1939 došlo k závažné dopravní nehodě, kdy havaroval autobus s dělníky jedoucí z Ostravy v ostré zatáčce nad Panským mlýnem. Ten „vjel do lesa a úplně se rozbil,“¹¹⁹ protože mu selhaly brzdy. Z osmi lidí přítomných v autobuse jich bylo 7 raněno.

V době velkého nedostatku potravin byly v obci úředně zapečetěny všechny máselnice, odstředivky na mléko a šrotovníky. Mouka byla nedostatkovým zbožím. Mlynáři z okolí proto mleli na četné žádosti občanů načerno - v Panském mlýně, v Řeháčkově mlýně i v Bítově. Slovy těškovického mlynáře, pana Bedřicha Krče:

„Já sem musel v noci baj mlet, bo ludi prosili, zemel nam trochu rži... A raz, jak jsem tam mlel, tak přišli Němci a ja jsem měl dycky cigarety. Ti Němci, byli velci kuřáci... My jsme ten mlyn měli zaplombovany, ale tak, že ta plomba chodila po tej tratnici. Co chvila se ti policajti na to divali, esli to tam je, a dycky jsem to musel uplacať cigaretoma. A oni dycky pravjali: My vime, že vy tu melete načerno. Ale my vas nepřezradime, bo vy nam date vždycky cigaret na kuřeni, na kere my němame ani penize.“¹²⁰

V květnu 1941 byl zatčen gestapem ve Vítkovicích Karel Kupka kvůli příslušnosti ke komunistické straně. Dle kroniky ho prozradilo jeho děvče, které navázalo známost s konfidentem. Karel Kupka byl pak v listopadu 1942 v Berlíně popraven, čímž se stal první těškovickou obětí okupace. Za „ilegální činnost“ byl zatčen a dlouhodobě vězněn Leopold Benkovský, který zemřel s podlomeným zdravím ke konci války. V rámci I. stanného práva byl zatčen také odborný učitel František Hoza, který byl 9.10.1941 v Brně zastřelen pro „podvratnou činnost.“ Další obětí stanného práva se stal i Josef Francek, který byl v březnu 1942 popraven v koncentračním táboře Mauthausen. V červnu 1944 byl také zatčen bývalý četník Rudolf Jaskula, který byl v listopadu téhož roku popraven na Pankráci.

Složitě křížovatky dějin naproti tomu dovedly jiného těškovického rodáka, Josefa Krajzla, do wehrmachtu – na přání svého otce se stal také Němcem. S německou armádou se dostal až do Afriky, kde také roku 1942 v Tunisu padl.¹²¹

¹¹⁹ Kronika 2, str. 17

¹²⁰ Z rozhovoru s panem Bedřichem Krčem, 23.12.2008.

¹²¹ Kronika 2, str. 20

Autor kroniky vyslovuje domněnku, že „německé úřednictvo a četnictvo své teroristické činy páchá často jen proto, aby se mohli vykázat svým nadřazeným, jak jsou důležití v zázemí. Jak je jich třeba v dobu, kdy generálové na frontách potřebují čerstvé síly...“¹²²

Němci zakročovali proti každému, kdo vlastnil nějaký stavební materiál, který pak zabavovali. Nicméně jak kronika uvádí, dovedli ocenit toho, „kdo jim ukázal dobrou vůli a trochu sympatie.“¹²³ Tak kupříkladu Jindřichu Benkovskému, který měl shromážděn veškerý materiál pro stavbu domu všechny stavebniny zabavili. Naproti tomu Max Juchelka, který měl k Němcům „příznivý poměr,“ získal stavební povolení bez problémů. Po válce mu byl za kolaboraci odebrán jeho obchod se dřevem...

V roce 1944 bylo z iniciativy hasičského sboru vybudováno nad obcí nové hřiště. V květnu pak bylo jeho slavnostní otevření využito k oslavám kácení máje, které měly ráz jakési národní manifestace, což byla od počátku okupace první kulturní činnost v obci. V témže roce nastudoval místní divadelní soubor frašku „Kontrolor Zajíček,“ která měla obrovský úspěch a byla třikrát reprízovaná. Povolení třetí reprízy „žandarem“ z Pusté Polomě stálo velitele hasičů Jana Onheisera balíček viržinek.¹²⁴

Osvobození obce

Tato kapitola kroniky je již silně ovlivněna komunistickou ideologií a přepisováním dějin. Dozvídáme se tak, že po průlomech ruských vojsk už nikoho nezajímaly báchorky Angličanů o vítězství, ale „všichni myslící občané věnovali pozornost jen ruským zprávám a ruské frontě.“¹²⁵

V lednu 1945 procházel obcí transport asi 5000 ruských zajatců z Osvětimi.^x Když uviděli občané ten obraz bídy, nedbali nebezpečí a vrhali se proti nim „aby ubohým poskytli žvanec jídla. Chleba házeli mezi ně a ti se na něj vrhali jako šelmy na kořist. Tak viděly hitlerovské bestie, na čí straně jsou sympatie.“¹²⁶

¹²² Kronika 2, str. 28

¹²³ Tamtéž, str. 29

¹²⁴ Tamtéž, str. 39

¹²⁵ Tamtéž, str. 34

¹²⁶ Školní kronika 1944/45, uložena v SOka Opava. Druhá strana ze čtyřstránkového strojopisu.

Samozřejmě německé stráže toto nedopustily a své násilnické sklony obrátili i proti občanům Těškovic, které „rozháněli a též bili.“ V ten den nebylo u pekaře ani v domácnosti ani kousku chleba. Vše se dalo Rusům.¹²⁷

Několika zajatcům se v tom zmatku podařilo utéct a uchýlili se do krytů v okolních lesích, které byly vykopány na ochranu před nálety. V lesích našlo úkryt 13 Rusů a přímo v obci další tři (u Anny Juchelkové, Františka Ruska manželů Kubičkových).

Jak to bylo s tím posledním Rusem, vypráví pan Bedřich Krč: „Jak sme přišli z te Opavy, tak manželka šla k večeru dojit kravy, a chtěla otevřít dveře, ale za nima byl jeden ten utěčenec. Tak sme ho oblekli, najest' sme mu dali. Pak mu pravim: my mame tu mlyn a ja ti na ten mlyn budu dycky přinašat' idlo. Nesmiš se to poplest'. Ja kdyby v noci mlel, tak ku mě mužeš přist'... On se to potom pomotal, viděl tam další mlyn - tak chodil do těch Kubičku, kteří ho potom celou tu valku vydržovali.“¹²⁸

Kronikář poznamenává, že po přiblížení fronty ruská letadla začala osvětlovat při náletech Ostravu: „Zatajovali jsme dech, když jsme sledovali tu záplavu rudé záře. Říkali jsme tomu, že to pouštějí vánoční stromky...“¹²⁹ Po tomto „osvětlování Ostravy“ ruští zajatci ve vesnici ztráceli opatrnost a začali se pohybovat na veřejnosti. Tak došlo k tomu, že jeden ruský zajatec z Kyjovic šel navštívit (!) ty v Těškovících a v lese potkal Jaroslava Martiníka z Velké Polomě, který ho udal oddílu vojska, nacházejícímu se „ve dvoře.“ Při razii potkali Němci Adolfa Blahuta, který jim na dotaz, zda neviděl nějaké podezřelé osoby udal, že „v Kudelově domě jsou Rusové.“¹³⁰ Ze tří zajatců se jenom jednomu podařilo utéct do lesa, zbylé dva Němci odvěkli do Šumperka. Udavač pak dostal od Němců cigarety a cukr. Nicméně, v poválečném zmatku se na tento případ zapomnělo a proto ušel trestu.

V dubnu byla škola obsazena německým vojskem, které si zde zřídilo opravnu aut a lazaret. Jak zaznamenává školní kronika, němečtí lékaři zde nepřetržitě operovali raněné vojáky, z důvodu nedostatku narkotik i bez nich. Na místním hřbitově bylo pochováno celkem 57 Němců.¹³¹

¹²⁷ Fakt, že v závěru války bylo podobnou formou české obyvatelstvo v celém pohraničí konfrontováno s německou bestialitou, poté mnohde působil i na jeho radikalizaci při provádění divokého odsunu.

¹²⁸ Z rozhovoru s panem Bedřichem Krčem, 23.12.2008

¹²⁹ Kronika 2, str. 42

¹³⁰ Tamtéž, tr. 43

¹³¹ Obecní kronika, 1945-1953, str. 6

Blížící se fronta způsobila i to, že škola byla zabrána pro potřeby lazaretu. 26. dubna se do Těškovice soustředilo velké množství vojska, které bylo objeveno sovětskými letadly a napadeno střelbou. Při akci dostal přímý zásah dům čp. 25, který byl z poloviny zničen.

V noci z 26. na 27. duben pak začalo německé vojsko rekvírovat dobytek, což byl dle kronikáře důkaz nezvratného konce. Vypovídající je to, že Němci ukradli občanům dobytek, a následně Rudá armáda zbylé žebříňáky.¹³² 27. dubna pak Těškovice ustupovaly velké kolony vojska, která ucpala cesty přes Tísek do Bílovce. Nad obcí se také objevila ruská letadla, což bylo znamením pro obyvatelstvo, že stráví noc ve sklepích. V obci zůstaly jenom slabé jednotky německé armády, které kryly její ústup. Odpoledne pak začaly střílet ruská děla od Kyjovic zápalné granáty, což způsobilo v dějinách obce už čtvrtý velký požár. U čp. 40 dostaly zásah německé nákladní vozy s benzinem, které okamžitě vzplanuly. Následkem této dělostřelecké palby vyhořelo do základů 9 usedlostí a dvě stodoly (z toho pět usedlostí vyhořelo již při požáru z roku 1893). Naštěstí nikdo nepřišel o život.

V tyto dny panovalo nevlídné počasí. Kryty v lesích, které si těškovičtí občané připravili předem, nevyužili a raději se ukrývali doma ve sklepích. Rudá armáda postupovala na obec po silnici od Kyjovic i přes Vesník lesem. První rudoarmějci se probíjeli do obce 29. dubna v 5 hodin ráno. V 11 hodin se pak na uzavřené cestě do Kyjovic objevil první sovětský tank. Ten objel zátaras, projel stodolou Karla Krayzla a vjel vítězně do obce.¹³³ Do poledne pak byly zlikvidovány poslední zbytky německé armády v obci a Rusové postupovali dále směrem na Bílovec.

Školní kronika v této souvislosti naprosto „politicky nekorektně“ zaznamenává, že „před 1. květnem rudoarmějci řádili, dostali přiděl kořalky, opili se a stříleli jako šílení. Náhodou se nikomu nic nestalo, odnesla to okna a světlíky ve dveřích.“ Po 14 dnech pak všichni Rusové odjeli z obce směrem na Bítov a Výškovice. Obecní kronikář měl tyto kompromitující informace k dispozici, ale samozřejmě je nemohl uvést.¹³⁴

¹³² Fond „Okresní úřad Bílovec“, karton 39 - Válečné škody uložen v SOkA Nový Jičín

¹³³ Kronika obce Těškovice, 1945-1960. str. 5

¹³⁴ Školní kronika 1944/45, uložena v SOkA Opava. str. 3

Ze shodnosti použitých formulací školní a obecní kroniky vyplývá, že kronikář měl tyto kompromitující informace k dispozici, raději je do kroniky neuvedl

Následky války

Při osvobozovacích bojích padlo v obci 13 rudoarmějců. Ti byli nejprve pohřbeni na místním hřbitově, ale později byli exhumováni a převezeni do Hlučína. Poválečná obecní kronika uvádí, že Němců bylo na hřbitově pochováno 57. Avšak válečná kronika píše, že z tohoto počtu 20 zemřelo v lazaretu ve škole a 37 padlo při bojích o obec. Z těchto 37 jich mělo být pět pohřbeno u Řeháčkova větrného mlýna. Zda byli při pozdější exhumaci přemístěni i oni, kronika neuvádí.

Oběti na životech si vyžádala také nevybuchlá munice, která explodovala v rukou dvou chlapců. Následně vypukla v obci tyfová epidemie, kterou bylo postiženo celkem 17 rodin, tj. asi 60 lidí. Kronika uvádí, že nemocní byli odváženi do nemocnice v Bílovci koňskými potahy. Nicméně nezmiňuje, že vzhledem k doslova středověkým poměrům v tamější nemocnici,¹³⁵ se to rovnalo téměř jisté smrti. Nemocné navíc odvážel svým koňským potahem Němec Karel Krajzel, protože ostatní občané na to neměli odvahu.¹³⁶ Epidemie pak pominula s příchodem zimy.

V naší obci, jak bylo výše zmíněno, žili pouze čtyři Němci, z toho tři ve smíšených manželstvích. Odsunut nebyl nikdo. Nicméně situace v německých obcích na jihu se dost lišila. Opuštěné byty odsunutých Němců se staly cílem rabování českého obyvatelstva.

„Mnoho občanů zapomnělo na svá předsevzetí z dob předešlých nocí a pěšky pospíchalo k Bílovci s trávnicí a košem na zádech, aby uchvátilo nějakou válečnou kořist z německých živností a obchodů... K večeru se vraceli se zpocenými koňmi a kola vozů jen skřípala pod tíží nákladu jako nábytek, koberce, šicí stroje, obrazy peřiny... Nedělali to o nic hůř jako vítězná vojska v době pobělohorské.“¹³⁷ Přítrž tomuto jednání učinily až lidové milice zřízené z civilistů.

Poválečná osídlovací akce, během které se do obcí v okolí Bílovce odstěhovalo z Těškovíc 22 rodin, způsobila prudký pokles obyvatel, který byl vyrovnán až o deset let později.

¹³⁵ Tento katastrofální stav tamější nemocnice popisuje úřední věstník okresního úřadu Bílovec, ročník 1946, dostupný ve VKOL Olomouc.

¹³⁶ S rozhovoru s paní Antonií Kupkovou, roz. Krayzlovou dne 30.11.2008

¹³⁷ Kronika 2, str. 50

VI. Budování socialismu 1945-1960

Nástup komunismu 1945-1948

Komunistická strana před rokem 1945 v Těškovících vůbec neexistovala. Jediným občanem Těškovíc, který byl před válkou členem KSČ (ve Vítkovicích), byl Vojtěch Juchelka.¹³⁸ Ten také po osvobození hned 15.5. založil VO KSČ i v Těškovících. Po založení národního výboru byly mandáty do něj rozděleny paritně mezi lidovce, soc. demokraty, nár. socialisty a komunisty podle posledních voleb r. 1935. Důkazem tehdejší „demokracie“ je fakt, že strana, která dostala v roce 1935 pouhých osm(!) hlasů, obsadila hned tři místa v národním výboru. Strany lidová a sociálně demokratická, které vyhrávaly předchozí obecní volby s více než 200 hlasy, dostaly každá pouze po 4 mandátech... Ostatní strany tak KSČ ustoupily poprvé a ne naposled...

Ve volbách 1946, které neměly s demokracií mnoho společného, protože byly zakázány všechny pravicové strany (které se „kompromitovaly“ za 2. republiky) v Těškovících zvítězila lidová strana (209 hlasů, 7 mandátů na MNV). Následovala sociální demokracie (111 hlasů, 4 mandáty) a až na 3. místě KSČ (80 hlasů, 3 mandáty)¹³⁹. Poslední byli národní socialisté s 38 hlasy a jedním mandátem. Na těchto číslech je vidět, že v naší obci nebyli novoosídlenci, a proto komunisté nezískali tolik hlasů jako v celostátním měřítku.

Roku 1947 bylo prostřednictvím KSČ zřízeno v Těškovících kino. Nicméně „bylo považováno za podnik komunistů a bojkotováno... Občanům stačila sem tam ta ochotnická scénka, taneční zábava a hlavně kostel...“¹⁴⁰ Těškovičtí komunisté pak museli dlouho agitovat mezi občany, aby „nepřipustili ztroskotání této vymoženosti.“

¹³⁸ V důchodu napsal kroniku obce během let 1938-1945

¹³⁹ Kronika obce, 1945-1960, str. 20

¹⁴⁰ Kronika 2, str. 34

1948-1960

Komunistický převrat v únoru 1948 proběhl údajně v obci „bez zvláštních událostí.“ KSČ provedla změnu složení výboru MNV, kdy se lidová a národně socialistická strana vzdaly svých mandátů a sociální demokraté se sloučili s komunisty. 30.5.1948 se pak v naší obci konala parodie na svobodné volby, první z dlouhé řady během 40 let. Pro „jednotkou kandidátku“ Národní fronty (alias komunisty) hlasovalo pouze 250 občanů (61%). 157 občanů (39%) vyjádřilo svůj nesouhlas tzv. bílým lístkem. To se víceméně shoduje s odhadovanými celostátními výsledky (kdy 1/3 občanů vhodilo bílý lístek). Oficiální výsledky však byly kolem 89% pro KSČ. S výsledky se manipulovalo podobně jako ve „volbách“ o připojení k Říši roku 1938...

Už roku 1948 začala přestavba obecního hostince na kulturní dům. Oficiálně (a právem) byla zdůvodňována potřebou nového divadelního jeviště pro potřeby ochotnického souboru, které působilo v obci už od konce 19. století. Neoficiální důvody spočívaly v tom, že se KSČ snažila vytvořit protipól dosavadnímu centru společenského života v obci – kostelu.

Kulturní dům jako instituce začal v obci fungovat až roku 1958, kdy byl dosavadní obecní hostinec přemístěn zpět do čp. 50. V kulturním domě si také zřídily kanceláře MNV a JZD.

Roku 1953 uvádí kronika, že „ztroskotalo zřízení vodní nádrže ve dvoře“ pro požární účely. Bylo to v důsledku měnové reformy, která zároveň zrušila lístkový systém na potraviny, přetrvávající z dob války. Částky do 300 Kč se měnily v poměru 5:1 a nad 300 Kč v poměru 50:1. Touto „loupeží století“ si komunistický režim zmítající se v hospodářských potížích zajistil od občanů dostatek prostředků, které pak mohl „štědře“ rozhazovat například ve formě snížení cen už 1.října téhož roku.

Výstavba socialismu byla provázena i zánikem živností, protože soukromé podnikání bylo nežádoucí. V Těškovících tak už před rokem 1953 zanikly dva ze tří hostinců a dvě řeznictví, po měnové reformě navíc ještě jedno obuvnictví, tři krejčovství, jeden holič, jedno stolařství a jedna trafika. Budování socialismu ukazovalo i své stinné stránky, což se projevilo i v problémech se zásobováním obchodu s potravinami (družstvo Budoucnost Ostrava). Dokonce byl likvidován i kamenolom, z nějž byly odvezeny všechny stroje. Nicméně roku 1955 byla těžba opět obnovena a přes spory s obcí Bítov o vlastnictví lomu fungovala až do roku 1967.

V roce 1956 se v Těškovících objevil první televizor. O tři roky později jich bylo v obci již 32. Místnímu kinu tak postupně muselo svádět boj s „papučovou kulturou,“ a jeho návštěvnost se začala snižovat.

Roku 1959 také vznikla školka, a to přeměnou ze zemědělského útulku. Po svém zřízení sídlila v budově školy a na vlastní budovu musela čekat dvacet let.

Založení JZD a socializace vesnice

V 50. letech musely MNV na venkově pátrat po „vesnických boháčích,“ tzv. kulacích. Většinou se jednalo o zemědělce vlastníci velké plochy půdy (zhruba nad 15 ha). Nově vznikající JZD zájem na jejich likvidaci, protože potřebovala bezplatně získat velké plochy půdy. Nicméně v naší obci žádní „kulaci“ nebyli. Ještě v roce 1953 bylo v Těškovících 141 soukromých zemědělců (73 do 2ha, 49 do 5ha a pouze 19 nad pět hektarů). Přemrštěné předepsané dodávky státu se dařilo plnit u obilí z 93% a u brambor na 102% bez větších problémů.¹⁴¹

Jednotné zemědělské družstvo se komunistům podařilo v Těškovících založit až 27.8.1957. Jeho pozdní vznik byl způsoben i tím, že pozice KSČ byla v obci poměrně slabá. Zpočátku byl o vstup do družstva malý zájem, ale po „přesvědčování“ komise z ONV zemědělci přihlášky podepsali.

Roku 1958 bylo zemědělcům vnuceno společné ustájení dobytka do nevyhovujících prostor. Kvůli nedostatku místa a absenci vhodné budovy byl postaven zcela nový areál kravína u silnice směrem na Bítov. Stavba však probíhala pomalu, protože materiál (železné nosníky) byl dodán pozdě a ještě o metr kratší...¹⁴² Pro nové budovy JZD však bylo nutno zajistit i přívod vody. Proto byl zřízen vodní vrt v údolí Jamníku a voda z něj byla přiváděna do JZD dvěma přečerpávacími stanicemi. Ty se však podařilo zprovoznit až o tři roky později. Krátce v Těškovících existovala i STS¹⁴³, která ale byla po roce zlikvidována a místní JZD pak spadalo pod STS v Pusté Polomi.

¹⁴¹ Kronika obce Těškovice, 1945-1960, str. 31

¹⁴² tamtéž, str. 83

¹⁴³ Strojně traktorová stanice

Okres Bílovec a jeho zánik

Těškovice prošly od poloviny 19. století dosti komplikovaným vývojem z hlediska správy. To bylo způsobeno i jejich polohou přesně mezi třemi správními centry – Bílovcem, Opavou a Ostravou. Z těchto tří alternativ byla pro naši obec nejvýhodnější příslušnost k okresu Bílovec. Od roku 1850, kdy byla naší obci udělena samospráva, až do zrušení okresů v roce 2002 patřily Těškovice k okresu Opava celkem 75 let a k okresu Bílovec 77 let. Tento rozdíl je sice velmi těsný, ale v roce 1960, kdy bylo provedeno slučování okresů, byl tento poměr 77:33 ve prospěch Bílovce. Proto v této kapitole zmíním i údaje o okresu Bílovec. V letech 1896-1960 pak existoval politický okres Bílovec, pod který tvořil z územního hlediska ideální správní jednotku, protože měl téměř kruhový tvar s centrem uprostřed.

Politický okres Bílovec byl po celou dobu své existence tvořen dvěma soudními okresy – Bílovec a Klimkovice. Sousedil s následujícími politickými okresy: na SV s okresem Hlučín, na východě s městem Ostravou, na JV, jihu a JZ s okresem Nový Jičín, na západě a na severu s okresem Opava (mezi lety 1949-1960 to byl na západě okres Vítkov).

Okresem probíhala přibližně po linii Bílovec – Klimkovice rozhraní mezi geomorfologickými provinciemi Českou vysočinou a Západními Karpatami a zároveň jejich celků Nízký Jeseník a Moravská brána. Hranicí okresu na jihovýchodě byla řeka Odra, která do roku 1928 zároveň tvořila i zemskou hranici mezi Moravou a Slezskem.¹⁴⁴

Nejvyšší bod okresu byl kopec Kobylce (u Požahy) o výšce 521 m n.m. a nejnižší bod byl v místě odtoku Odry u Polanky nad Odrou v nadmořské výšce 210 m n.m. Povrch území významně ovlivnil ve středověku zakládání vesnic. V západní části okresu jsou totiž údolí potoků úzká a s příkrými svahy a rozšiřují se až u jejich dolních toků – proto v západní části okresu vznikaly vesnice na kopcích naproti sobě, kdežto ve východní části přímo u vodních toků. Rozloha okresu Bílovec činila v polovině třicátých let minulého století 326 km² (z toho soudní okres bílovecký 200 km² a klimkovický 126 km²)¹⁴⁵

Nejzazší obce okresu byly Velká Polom na severu, Svinov na východě, Pustějov na jihu a Skřípov na západě. Délka severojižní i západovýchodní osy činila 20km, což způsobovalo, že okres měl téměř kruhový tvar.

¹⁴⁴ roku 1927 byla zřízena Země moravskoslezská jako jeden správní celek

¹⁴⁵ A. Konvalinka, Okres Bílovec. Velká Polom 1935, str. 22

V roce 1930 žilo na území okresu 47 675 obyvatel, z toho 12 111 Němců (25,4%). I z důvodů existence velké německé menšiny byl v říjnu 1938 celý okres připojen k Velkoněmecké říši jako součást říšské župy Sudety a v Bílovci byl zřízen úřad landráta.¹⁴⁶

Až do roku 1949 byl největší obcí okresu městys Svinov - roku 1934 měl 5368, čímž převyšoval i samotný Bílovec s pouhými 4960 obyvateli.¹⁴⁷ Tato správní anomálie byla zřejmě způsobena blízkostí rostoucí Ostravy a rolí Svinova jako významné železniční křižovatky (za I. republiky zde existovalo 5 různých nádraží).

V roce 1949 byla provedena velká územní reorganizace, kdy bylo zrušeno dosavadní zemské zřízení a vytvořeny kraje. K okresu Ostrava tak byla přičleněny ještě téhož roku Svinov a roku 1953 ještě Poruba a Pustkovec. Všechny tři obce se staly městskými částmi. Naproti tomu k okresu Bílovec byly přičleněny obce Hlubočec (z okresu Opava), a Kujavy, Pohořílky a Butovice z okresu Fulnek. Po provedení kolektivizace se staly tzv. „malé okresy“ zbytečnými a také z důvodu centralizace správy byl k 1.7.1960 počet okresů radikálně snížen v celé zemi z 306 na 108.¹⁴⁸ Území okresu tak bylo naprosto rozděleno, přičemž asi 1/3 obcí připadla k okresu Opava a zbytek k okresu Nový Jičín.

Vliv zániku okresu na Těškovice

Sám kronikář obce uznává v zápise z roku 1961, že „zrušením malých okresních měst značně utrpěla spolupráce místních národních výborů s okresními. Okresní úřady na vše nestačí a obzvláště okrajovým vesnicím věnují menší pozornost a péči.“¹⁴⁹ Jak vyplývá z přiložené mapy okresu Bílovec, Těškovice leží v oblasti, která mohla připadnout jak Opavě, tak Novému Jičínu. V kronice je uváděno jako jeden z důvodů pro Opavu i tvrzení, že „Opava je Těškovicím polohou, historií a vztahem bližší než Nový Jičín“¹⁵⁰

Příklad toho, že nezáleželo na vůli občanů, kteří si nemohli zvolit okres, poskytuje sousední obec Výškovice. Ty byly i přes odpor jejich obyvatel, kteří chtěli připadnout okresu Opava, přičleněny k okresu Nový Jičín. Tím se staly periferií Bílovce a zároveň jeho nejvíce zanedbávanou nejmenší místní částí.

¹⁴⁶ bílovecký landrát byl venkovský okres, podřízený vládnímu prezidentovi v Opavě

¹⁴⁷ Konvalinka, str. 39 a 54

¹⁴⁸ Hledíková Z., Janák, J. Dobeš, J. Dějiny správy v českých zemích, str. 450

¹⁴⁹ Kronika obce Těškovice 1961-1977, rok 1961, str. 1

¹⁵⁰ To, že Těškovice patřily až do roku 1918 ke kyjovickému velkostatku, nepovažuji za důkaz "historické blízkosti" Opavy, která s ním správně neměla mnoho společného. Citované tvrzení proto dle mého názoru značně diskutabilní (ne –li vyloženo lživé) a bylo ve své době využito k obalamucení obyvatel.

Rozhodnutí přičlenit naši obec k okresu Opava ji do budoucna poškodilo v mnoha oblastech. Stačí uvést například roku 1972 vynucenou integraci do střediskové obce Pustá Polom. Ta mj. stála cca 50 ha katastru. Z hlediska logiky věci je pro Těškovice výhodnější správní centrum Bílovec, nežli Opava – nejlépe to jde vidět na špatné zimní údržbě dvou ze tří silnic vedoucích z Těškovic, které přetíná ahistorická okresní hranice, pozůstatek komunismu.

Po zrušení okresů v roce 2002 a zavedení obcí s rozšířenou působností byla naše obec nakrátko znovu přičleněna pod Bílovec. Avšak zavedené stereotypy a pohodlnost způsobily, že naprostá většina obyvatel zvolila v anketě obecního úřadu mezi Bílovcem a Opavou dle mého názoru tu horší možnost.

K otázce budoucího dalšího vývoje bych chtěl podotknout, že do budoucna existuje vysoká pravděpodobnost (hraničící s jistotou) rozšiřování okresu Ostrava – město, který už v současnosti sousedí na východě přímo s Těškovicemi prostřednictvím obce Zbyslavice (k 1.1.2008 tak pohltil celé území bývalého soudního okresu Klimkovice). V horizontu několika desítek let tak můžeme očekávat začlenění Těškovic do prudce se rozrůstající Ostravy, která má dle populačních prognóz ambice stát se na konci tohoto století největším městem České republiky. Rozhodně je však pro Těškovice lepší stát se periferií prudce expandující Ostravy, než nadále zůstat neznámou periferií okresu Opava.

VII. V dobách „rozvinutého“ socialismu

Těškovice 1960-1972

V roce 1960 byl postaven před budovou školy památník osvobození. Na tomto místě měl původně stát pomník TGM, ale jeho realizaci přerušila válka. Téhož roku byla také vybudována rozlehlá budova požární zbrojnice na místě bývalého panského dvora. Po dokončení se do ní přesunul i MNV.

Na počátku 60. let se projednávala i výstavba přehrady na potoce Setina mezi Bítovem a Zbyslavicemi. Její zátopová oblast měla zasahovat i na katastr Těškovic, přičemž hráz měla mít výšku 25m.¹⁵¹ Vodní nádrž měla mít objem 8 milionů m³ vody, ale její výstavba se nakonec neuskutečnila.

Nechybělo mnoho a komunistická nadvláda mohla mít pro Těškovice likvidační následky. Na počátku 60. let si totiž straničtí „odborníci,“ že pro zaostalé centrálně řízené československé hospodářství je budování „komplexní občanské vybavenosti“ „ekonomicky únosné“ jen pro obce nad 2000 obyvatel. Vesnice byly rozděleny do čtyř kategorií, přičemž do té poslední nejhorší, kde se nepovoluje jakákoliv bytová výstavba, spadaly zpočátku i Těškovice. Nicméně se podařilo vyjednat přesun do třetí kategorie, kde „nemají povoleno stavět pouze občané, pracující mimo obec.“¹⁵² Takto vypadal komunistický ráj v praxi...

Slabé hospodářské výsledky v polovině šedesátých let místního JZD kronikář omlouvá tím, že údajně občané nejeví zájem o zemědělství, a to někdy ani družstevníci, takže správa JZD pak leží na bedrech sedmičlenného představenstva, které „často nemá pro vedení JZD potřebnou kvalifikaci.“¹⁵³

Zajímavé je líčení menších nedostatků v živočišné výrobě: „Výkon mohl být ještě lepší, nebýt postižení ještě vyšší, nebýt vážného onemocnění slepic střevními parazity... přírůstky ve výrobě hovězího byly překročeny až na jalovice, které byly při pastvě na zamokřených lukách napadeny motolicí...“ V kronice raději není zmiňováno, který génus krávy poslal pást na zamokřené louky...

¹⁵¹ Kronika obce Těškovice 1661-1977, rok 1961 kap. V

¹⁵² Tamtéž, rok 1965

¹⁵³ Kronika obce Těškovice, 1961-1977. Rok 1966, str. 4

Vtipné je především svádění nesplnění plánu výsledků mechanizačního střediska (pouhých 90%), kdy je vina svalována na „mladé, nezkušené a neukázněné řidiče.“ Nízkou hodnotu pracovní jednotky pak kronikář vysvětluje tak, že vysoká míra mechanizace způsobuje větší spotřebu PJ a tedy klesá jejich hodnota...

V roce 1966 se podařilo brigádnickým úsilím dokončit občanům budovu autobusové zastávky před dnešním OÚ (vložit poznámku).

V roce 1968 existovaly v obci tři provozovny služeb – stolařství, holičství a kamenolom. Nicméně kamenolom zřejmě přestal být výnosný (přitom ještě v roce 1966 generoval zisk 10 000 Kčs) a těžba v něm prakticky přestala. Tak vypadalo usnesení MNV o rozšiřování služeb občanům v akci...¹⁵⁴

Téhož roku byla dostavěna i nová budova samoobsluhy nákladem 500 000 Kčs. Kronikář také apeluje na potřebu nového pohostinství: „Nelze zde propagovati alkoholismus, ale naši občané si rozhodně zaslouží, aby po práci zahnali žízeň a družně se pobavili při lepším stolování a větších prostorech...Jsou i případy, že se v neděli dopoledne čeká i půl hodiny na pivo a vzniká nervozita...“¹⁵⁵

Po desetiletém trvání JZD v obci nadále trvají nedostatky v organizaci práce a odměňování, rostlinné výrobě a částečně i v mechanizaci. Ty mají být způsobeny tím, že zemědělství není hlavní zdroj obživy občanů a má jen 1/5 stálých pracovníků. (komentovat).

Invaze v srpnu 1968

O srpnových událostech nechme promluvit kroniku, jako odstrašující příklad manipulace s dějinami: „21. srpna 1968 vstoupila vojska spřátelených armád Varšavské smlouvy na naše území, aby pomohla upevnit v našem státě pozice socialismu. O tom se občané dověděli z rozhlasu a od dělníků, vracejících se z práce v Ostravě. Tato akce vyvolala u mnohých občanů nacionalistické city, podporované rozhlasem a televizí. Podle pokynů ONV, ONVF, OV KSČ, které podporovaly tehdejší stranické vedení, se prováděla v obcích podpisová kampaň proti vstupu spojeneckých vojsk. S touto akcí vyslovalo u nás souhlas 412 lidí. Přes noc se na zdech objevily protisovětské nápisy, psané nerozvážnými mladými lidmi. Naši obcí projelo 23.8.1968 několik sovětských aut za naprosté ukázněnosti občanů...“

¹⁵⁴ Kronika obce Těškovice, 1961-1977. Rok 1967, str. 2

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 3

„V těchto dnech naši občané nastupovali odpovědně do práce a v místním JZD, kde právě probíhaly žně, se pracovalo na plné obrátky... Spojené ostravské deníky přinášely štvavé články a vybízely občany k protispojeneckým akcím. Do obce se také dostávaly noviny „Zprávy,“ tištěné sovětskou vojenskou správou, které odpovídaly na pomluvy (!) československého tisku a vysvětlovaly občanům příčiny vstupu armád jako akci na ochranu socialismu... Organizace KSČ v obci nechápala situaci a dokonce byla odeslána rezoluce proti vstupu spojeneckých armád...“¹⁵⁶

Tehdejší předseda JZD vzpomíná na příjezd ruského vojska takto: „My sme právě mlatili oves u vjezdu do družstva. Naraz se objevila kolona ruského vojska. Velitel se mě ptal, "U tebe je prý revoluce." Tak jsem mu povídal: "Myliš se soudruhu. U mě není revoluce, u mě se pracuje..." Ten velitel potom povídal: "Musím napsat' do záznamu, že tu opravdu revoluce není. Že tu se pracovalo. Inde jak jsme přijeli, tak byl klid.“¹⁵⁷

Ostatní události

V listopadu 1969 napadl první sníh a 11. 12. pak způsobilo trvalé sněžení dopravní kalamitu v obci, neboť nikdo nepostavil kolem silnic zásněžky (zátarasy proti sněhu). Těškovice tak byly dva dny odříznuty od světa. Po delší době, kdy bylo z fary zřízeno zdravotní středisko, se do obce přistěhoval farář František Hladil z Paskova, takže fara opět sloužila svému účelu. Za zmínku stojí i to, že při silvestrovské taneční zábavě „rozbili výrostci z Tísku skleněné tabule propagačních skříněk pro kino, MNV, KSČ a rozbili žárovky na vánočním stromu republiky.“ V přepjaté atmosféře, kdy komunisté hledali odpor i tam kde nebyl, byli dotyční souzeni. Výsledky nejsou v kronice uvedeny.

Nastupující normalizace se projevila i v naší obci. Během stranických prověrek roku 1970 tak byli vyloučeni ze strany dva členové KSČ „poněvadž se nezúčastňovali schůzí“ pro „pasivitu a pravičácké názory.“¹⁵⁸

Politické čistky však nikterak neohrožily budovatelskou činnost v obci. V tak 70. byla provedena nadstavba a rozšíření kulturního domu (bývalého hostince z roku 1910). Tohoto roku se také projevil velký nedostatek vody a proto muselo JZD dovážet vodu občanům ze studně Širučky.

¹⁵⁶ Kronika obce Těškovice 1961-1977. Rok 1986, str. 2, 3

¹⁵⁷ z rozhovoru s panem Bedřichem Krčem, 23.12.2008

¹⁵⁸ Kronika obce Těškovce 1961-1977. Rok 1970, str. 3

Roku 1971 byla také lesním závodem postavena nová silnice z Panského mlýna k pionýrskému táboru. Byla navýšena náspem nad okolní louky a přes Setinu byl vybudován nový betonový most, který nahradil starou dřevěnou lávku. O „kvalitě“ této práce svědčí to, že most byl vybudován s příliš malým průtočným profilem a s masivním pilířem přímo v řečišti potoka. Stavitelé zjevně nepočítali s možností povodně. Ta také v roce 1997 celý most poslala k zemi.

VIII. Místní částí Pusté Polomě

Těškovice 1972-1989

V listopadu 1978 se konala v kulturním domě „veřejná schůze s občany,“ na které se občané Těškovice dozvěděli, že se stanou přívěskem Pusté Polomi. Většina z nich byla proti, ale to jim nebylo nic platné, protože „výbor VO KSČ toto opatření v linii vyšších stranických orgánů schválil, třebaže mnozí členové strany byli proti.“¹⁵⁹ Je výstižné, že schůze pouze znamenala „konstatování toho, co se bude realizovat.“ To, že občané nesouhlasili, komunisty nezajímalo. Někteří lidé si snad vzpomněli na schůzi roku 1972, kdy jim lhali přímo do očí, že integrace s Pustou Polomí neznamená zánik samosprávy. Nicméně většina z nich na tuto dobu plnou lží, kdy nemohli svobodně ovlivňovat ani dění ve vlastní obci, raději zapomněla.

V roce 1979 došlo i k reorganizaci v oblasti kultury, kdy dosavadní Osvětová beseda připadla pod JKS (Jednotné kulturní středisko) Pustá Polom. Jejím předsedou se stal (snad to měla být jakási forma odškodnění za integraci obce) Ing. Sýkora z Těškovice.

Z důvodu degradace Těškovice na místní část Pusté Polomě je od roku 1981-1989 obecní kronika ochuzena o osobní pohled kronikáře, protože se jedná pouze o výpis z její kroniky, čímž také klesá její vypovídací schopnost jakožto historického pramene.

Roku 1981 byla dokončena nová budova mateřské školy, jejíž výstavba trvala čtyři roky. Jak bylo v té době zvykem, tak se při této příležitosti samozřejmě rozdávaly vyznamenání od ONV Opava odpovědným stavebním pracovníkům.

¹⁵⁹ Kronika obce Těškovice, rok 1978, str. 3

V této době také vznikla „nová forma společenských zábav – diskotéka, která má své odborné vedení a je povolována v podvečerních hodinách s ukončením do 21 hodin“¹⁶⁰ Pro dnešní mladou generaci to je jistě něco nepředstavitelného.

V roce 1981 také dokončil DPO Ostrava v údolí Setiny stavbu pionýrského tábora. Nicméně kvůli provedené sloučení obcí tábor začala spravovat Pustá Polom a ne Těškovice, na jejichž katastru tábor leží. (tábor funguje dodnes pod názvem „Penzion Setina.“)

Výstavba vodovodu

Rozhodně nejvýznamnější akcí, která se odehrála v Těškovících v 80. letech, byla výstavba vodovodu. Jeho potřebu ukázalo už sucho v létě 1978, kdy postihl naši obec velký nedostatek vody, takže JZD muselo vodu vozit občanům až ze studní na Linderačce. Nutnost vodovodu prokázalo také to, že tři občané Těškovice kopali pro své nové domky studně, ale ani ve 12 metrech pod zemí na vodu nenarazili.

Tento handicap, kdy ještě v 80. letech 20. století museli získávat občané Těškovice vodu z vlastních studní, případně chodit pro vodu do studní obecních, tvoří ukázkový příklad toho, kam to Těškovice za 40 let budování komunismu dotáhly. Je téměř jisté, že kdyby u nás komunisté neuchvátili moc a neučinili Československo sovětskou kolonií, mohla mít naše obec i ten vodovod mnohem dříve.

Dlouho očekávaná výstavba vodovodu začala v říjnu 1982, kdy byl proveden výkop k položení elektrického kabelu k vodním zdrojům v Jamníku. Následující rok byla tamtéž vybudována čerpací stanice, která získává vodu celkem ze čtyř studen. Roku 1983 muselo JZD opět dovážet vodu ze starých studní na Linderačce i z těch nových v Jamníku. O rok později již činily náklady na stavbu vodovodu 1 000 000 Kč. Stavba dospěla do fáze talkových zkoušek potrubí od studen v Jamníku až po místo pro výstavbu vodojemu při převýšení 120 m.

Vodojem byl vybudován roku 1986 na nejvyšším bodu obce (460 m n.m.). 24.8.1986 byla ocelová nádrž smontovaná na místě vyzdvižena stotunovým jeřábem na dřík vodojemu. Po dokončovacích pracích byl vodojem napuštěn vodou z přehrady na Jamníku. Téhož roku bylo položeno vodovodní potrubí, přičemž při výkopu si místní kamenitý terén vybíral tvrdou daň v podobě častých poruch bagru. Nedostatek vody tentokrát nastal v prosinci, protože

¹⁶⁰ Kronika obce Těškovice 1978-1989. Výpis z kroniky Pusté Polomi. Rok 1981, str. 27

v důsledku suchého podzimu poklesla hladina spodní vody a JZD bylo opět nuceno dovážet vodu z Linderačky.

Po dokončení vodovodního řadu v obci bylo 9.8.1988 napojeno na vodovod prvních 5 rodinných domů ve směru od Žlabů. Při napojování dalších domů tak „nechyběla ani řevnivost, kdo přijde na řadu dřív nebo kdo je potřebnější.“¹⁶¹

Ostatní události

Stav služeb nebyl k roku 1985 v naší obci právě uspokojivý. Zvláště v porovnání s dobou I. republiky (viz 5. kapitola) působí pouhé čtyři živnosti (1 zedník, 1 stolař a dva klempíři) jako parodie na uspokojování skutečných potřeb obyvatelstva, protože sektor služeb není kvůli zákazu soukromého podnikání zastoupen vůbec.

Tento katastrofální nedostatek služeb způsobil naší obci v červnu 1986 ostudu celorepublikového formátu. Tehdy se u nás konalo mistrovství ČSSR v orientačním běhu s účastí 500 dětí. Dle kroniky „naše prodejny nebyly na tuto akci připraveny (nebyly informovány) a nemohly uspokojit účastníky závodu požadovanými potravinami.“¹⁶² Jak to tehdy mezi hladovými davy vypadalo, se můžeme jen domýšlet.

Dalším důkazem toho, že obecní kronika té doby manipulovala s fakty, představuje líčení událostí po výbuchu Černobylské elektrárny: „Prováděla se měření radioaktivity, podle úředních zpráv stoupla nepatrně, a občané byli ujišťováni, že nemá vliv na poškození zdraví. Zahraniční rozhlas však hlásil opak a v západních státech se prováděla opatření v mezinárodním obchodě se SSSR a socialistickými státy.“¹⁶³ Režim tak opět bezostyšně obelhával své občany, bez ohledu na nebezpečí, které jim hrozilo.

V roce 1988 se podařilo získat hasičskému sboru z peněz MNV nové zásahové vozidlo, Avii. Ta ale byla po havárii, takže si ji museli hasiči opravit svépomocí. Nicméně to představovalo výrazné zlepšení oproti staré vojenské Tatře 603 z roku 1957, která již byla nepoužitelná.

¹⁶¹ Kronika obce Těškovice 1978-1989. Výpis z kroniky Pusté Polomi. Rok 1988, str. 83

¹⁶² Kronika obce Těškovice 1978-1989. Výpis z kroniky Pusté Polomi. Rok 1986, str. 54

¹⁶³ tamtéž, str. 62

Rok 1989

Jak poznamenává obecní kronikář, už ke konci roku 1988 byl mezi občany větší zájem o četbu novin a poslech aktuálních událostí v rozhlasu i televizi. Během roku se obyvatelé Těškovic soustředili hlavně na výstavbu vodovodu. Tuto atmosféru narušily až události po demonstraci na Národní třídě 17. listopadu. Najednou kronikář přiznává, že „občané se dovídali přesné informace o událostech z poslechu cizího rozhlasu.“¹⁶⁴ Občanské fórum bylo v Pusté Polomi ustanoveno až 7. prosince. Mluvčí OF později představil občanům tři požadavky (v tomto pořadí): Vytvoření samostatného národního výboru; rozdělení JZD; podpora volby Václava Havla za prezidenta.

Jak už to bývá, v nové atmosféře se kvapně převlékaly kabáty. Například dlouholetý předseda MNV Pustá Polom se stal aktivním zakladatelem místního Občanského fóra. Ani na obecní kronice by neznalý pozorovatel nepoznal, že ji v roce 1989 psal stejný člověk jako dvacet let předtím...

Zhodnocení let 1945-1949

Zhodnocení vlivu komunismu na obec Těškovice je dost náročné na hodnocení. Na jedné straně musím přiznat, že po roce 1945 došlo k masivní výstavbě nových budov, veřejných i soukromých. Přibylo přes 60 nových domů. Sice se zvýšila „hmotná úroveň obyvatelstva,“ ale rozhodně ne tak jako na západ od našich hranic. Poválečná obecní kronika ve své podstatě podává přehled „budovatelských úspěchů“ obyvatel Těškovic, rozplývá se nad vzrůstající životní úroveň a problémy bagatelizuje. Tak se například nedozvíme to, že jednostranná orientace na zbrojní výrobu a těžký průmysl obecně způsobil v Těškovicích masy dělníků, která si po pádu komunismu těžko hledala nové uplatnění. V důsledku toho se objevila v 90. letech nezaměstnanost, čehož ve své nezměněné propagandě demagogicky využívají nereformovaní komunisté. Markantní byly nedostatky v zásobování potravinami, například masa. Některé položky jako třeba banány byly zcela nedostatkové. To se však týkalo i mnoha předmětů běžné denní potřeby.

„Úspěch“ této epochy však nelze měřit pouze tím, co se vybudovalo. Musí se vzít v úvahu i to, co se podařilo zničit. Největší škody v naší obci napáchal komunismus na životním prostředí a společnosti. V oblasti lesnictví byla prosazena masová výsadba

¹⁶⁴ obecní kronika, rok 1989, str. 95

smrků, které ve výškovém stupni, kde se nacházejí Těškovice, nemají o dělat. To má své následky nejen v masových vývratech při větrných smrštích ale i v náchylnosti k rozšiřování kůrovce. Navzdory relativní blízkosti naší obce k Ostravě jsme měli štěstí v tom, že ovzduší nebylo příliš znečištěno.

Ve společnosti se komunistům podařilo značně narušit mezilidské vztahy prosazováním sobeckého individualismu a bezohlednosti k potřebám druhých. To má své následky i ve stavu těškovických lesů, které mají ambice stát se brzy jednou velkou skládkou. Vnucování ateistické výchovy způsobilo i to, že druhá nejstarší budova v obci – fara – vypadá zvenku jako ruina. Nemluvě o stavu fasády kostela (který je však zevnitř rekonstruovaný).

Jsou však i věci, které se za komunistů nepodařilo pro naši obec zajistit. Na počátku 21. století tak neexistuje v Těškovících pošta ani hloubková (splašková) kanalizace, což je ale ostuda hlavně pro odpovědné osoby...

IX. Prameny a literatura

Literatura:

Hledíková Z., Janák J., Dobeš, J: Dějiny správy v českých zemích. Praha, NLN 2005.

Bartoš, J.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Svazek 14, okresy Opava, Bílovec a Nový Jičín. Olomouc, UPOL 2005.

Tichánek, J., Šerý Z.: Šlechtická sídla Novojičínska. Butterfly 2003.

Schwarz, F.: Z historie Těškovic. Nepublikovaný strojopis, 1984. Uložen na Obecním úřadě Těškovic jako součást příloh k obecní kronice.

Konvalinka, A.: Okrs Bílovec. Velká Polom 1935.

Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 19, ročník 1977

Prameny:

Archiv obce Těškovice (SOkA Opava)

Základní devítiletá škola Těškovice 1.-5. ročník (SOkA Opava)

Místní národní výbor Těškovice (SOkA Opava)

Okresní úřad Bílovec (SOkA Nový Jičín)

Okresní národní výbor Bílovec (SOkA Nový Jičín)

Opavský týdeník, roč. 1893. (Archiv města Ostravy)

Ostravský poledník, roč. 1935 (VKOL Olomouc)

Pamětní kniha obce Těžkovské (do roku 1934)

Kronika obce Těškovice 1938-1945; 1945-1960; 1961-1977

Kronika obce Pustá Polom, 1978-1989. Výpis událostí pro obec Těškovice.

Farní kronika

Kronika Základní školy v Těškovících

Kronika hasičského sboru

X. Závěr

Z nastíněného vývoje obce v moderní době vyplývá, že Těškovice většinou doplácely na svou polohu, ať už kvůli špatné dopravní dostupnosti do počátku 20. století, nebo kvůli poloze přímo mezi třemi významnými správními centry Opavou, Ostravou a Bílovcem. Kvůli zrušení okresu Bílovec doplatily na správní reformu. Taktéž byly poškozeny desetiletou integrací se sousední obcí Pustá Polom, která pro ně byla uměle stanoveným centrem. Důkazem toho je přirozená spádovost k městu Bílovec, která se mohla rozvinout až v posledních dvaceti letech.

Vzhledem k tomu, že se svou velikostí řadí Těškovice mezi obce střední velikosti, nemůžeme zde očekávat tak kvalitní úroveň služeb obyvatelstvu jako v blízkých městech. Nicméně se poslední dobou Těškovice stávají atraktivní lokalitou což dokazuje i současná výstavba nových domů, jejichž majitelé sem přicházejí hlavně z blízkých měst. Do budoucna má naše obec velký potenciál v relativně neznečištěném životním prostředí, což vyvažuje absenci významných stavebních památek.

Je nutno konstatovat, že Těškovice byly dvakrát v 19. století téměř zničeny požárem. Jejich nebezpečí se podařil částečně snížit, ale nikdy ne zcela eliminovat založením hasičského sboru. Ten se stal nejvýznamnějším spolkem, fungujícím v obci.

První světová válka postihla Těškovice především odvody do vojska, přičemž padlo přes 20 místních občanů. Doba I. republiky znamenala relativní rozvoj, který byl zastaven nacistickou okupací pohraničí. Během II. světové války bylo několik občanů uvězněno a popraveno. Obec byla velmi poškozena přechodem fronty v roce 1945. Po osvobození obce většina občanů věřila, že Rudá armáda přinese naší republice svobodu. Nicméně se tak nestalo a komunistický převrat v únoru 1948 způsobil dlouhodobě zaostání celého státu za zbytkem vyspělého světa. Toto mělo za následek i de facto hrozící likvidaci obci roku 1964, kdy zcela nekompetentní komunistická vláda nemohla zajistit vybudování služeb obyvatelstvu ve všech obcích státu a rozhodla se to řešit zákazem budování nových domů v obci. Následující invaze vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 neměla pro obec tak výrazné následky jako ta nacistická o třicet let dříve, ale na rozdíl od materiálních škod došlo ke škodám ve společnosti. Ty ale nebyly odstraněny dodnes.

Summary

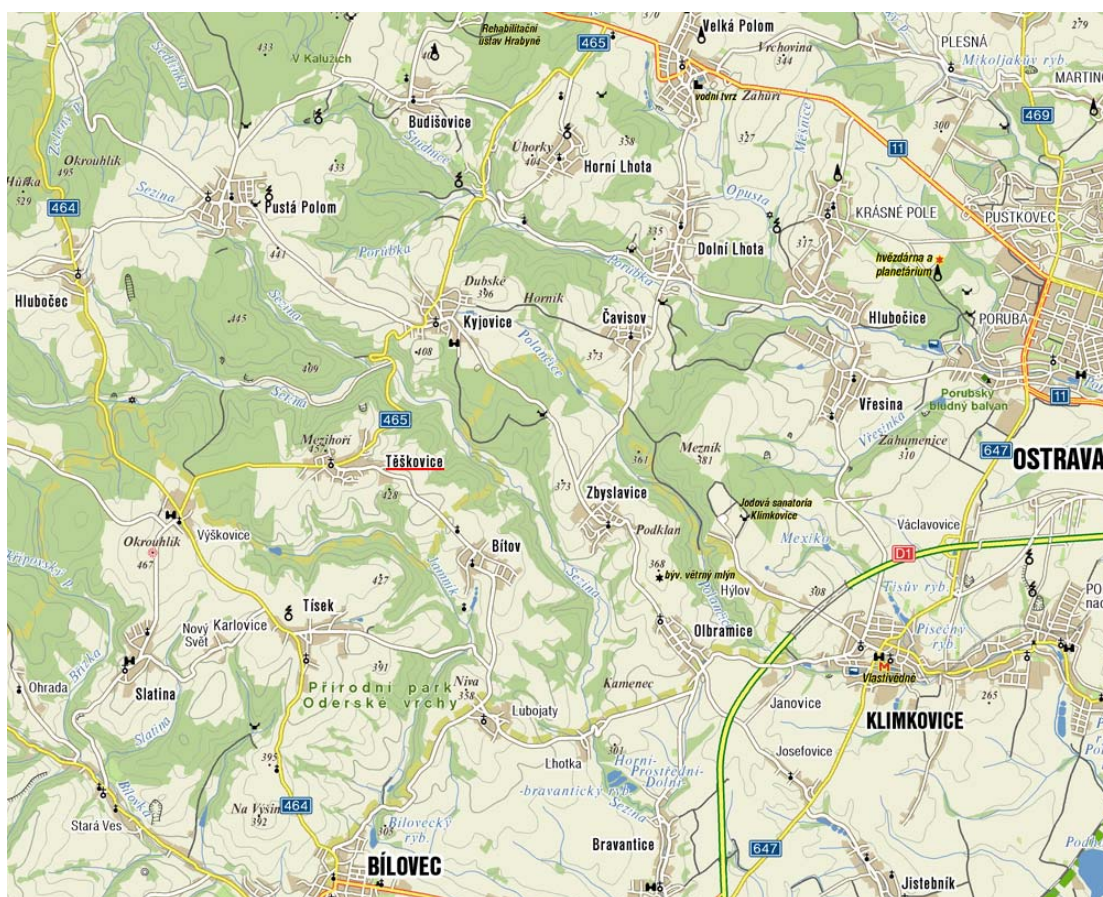
This work is dealing with outline of historical development of Těškovice village, which is located between Ostrava, Opava and Bílovec. Its area is about 9 square kilometres and is covered mostly by forest. The closeness of industrial Ostrava city has not affected village area, so it is the favorite destination for tourists.

Těškovice are reachable by bus or by tram line from Ostrava, which ends about 6 kilometres from the village. There is no significant landmark except of novogothical church about 150 years old.

The village was founded probably on the end of 13th century by an unknown founder. This is not exceptional, because all villages in this region was founded relatively late by unknown founders. Těškovice was belonging to Kyjovice estate almost all its history until 1850. That year, the estates was replaced by districts. The village itself belonged gradually to districts Bílovec and Opava.

Our village was several times in the danger of destruction, because of often fires. Two of them in 1858 and 1893 was significantly dangerous, because they destroyed the half of village buildings. This thread was lately lowered by founding of fire brigade, which took place in 1891. The vicarage was founded in 1907 after big efforts, because the nearest church was until then about 6 kilometres away. Both world wars caused many losses of lives. During the fights in the end of WW2, the village was significantly damaged. After the communist coup d'état, many of new buildings was builded, but the atmosphere of totalitarianism caused heavy damage in society, which was never solved or repaired.

XI. Přílohy

Obr. 1) Okolí Těšovic

Obr 2.) Místní názvy

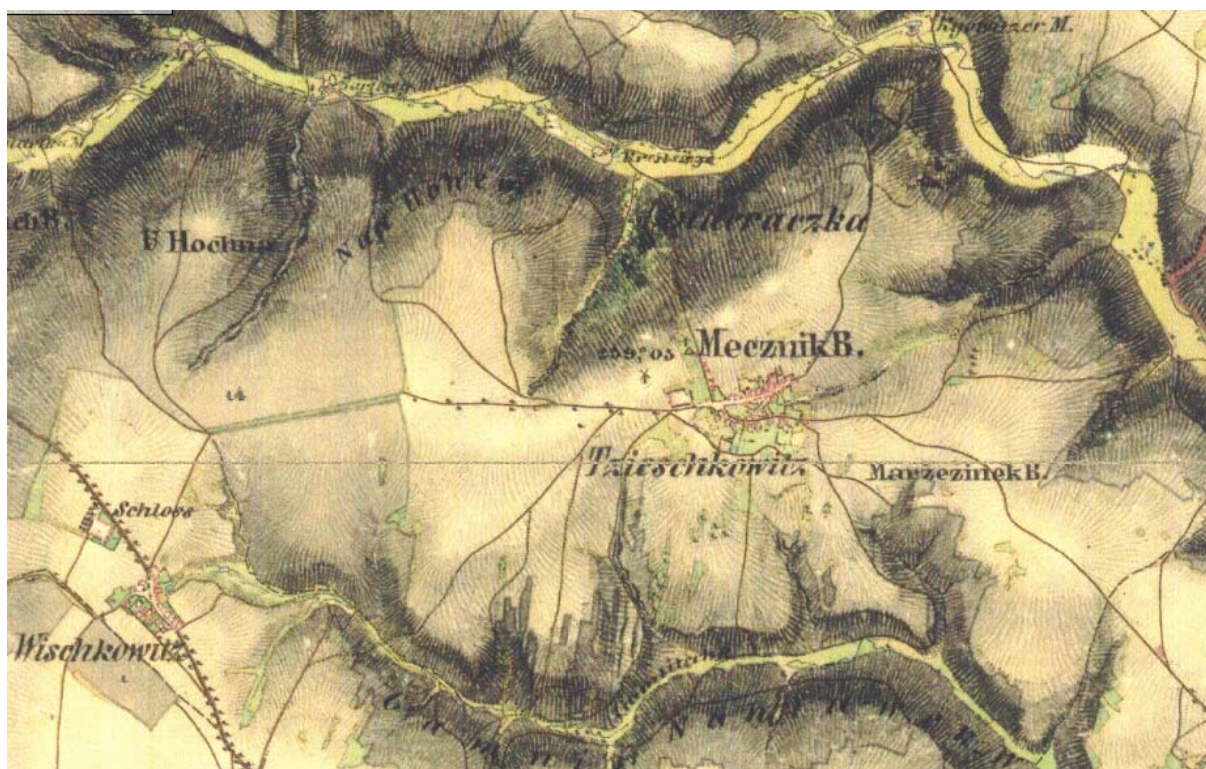
Obr 3) Těškovice roku 1836

Obr 4) Dopravní situace Těškovice v 19. století
(digitální knihovna map VKOl, dig.vkol.cz)

Obr 5) Těškovice na mapě 1. vojenského mapování (<http://oldmaps.geolab.cz>)

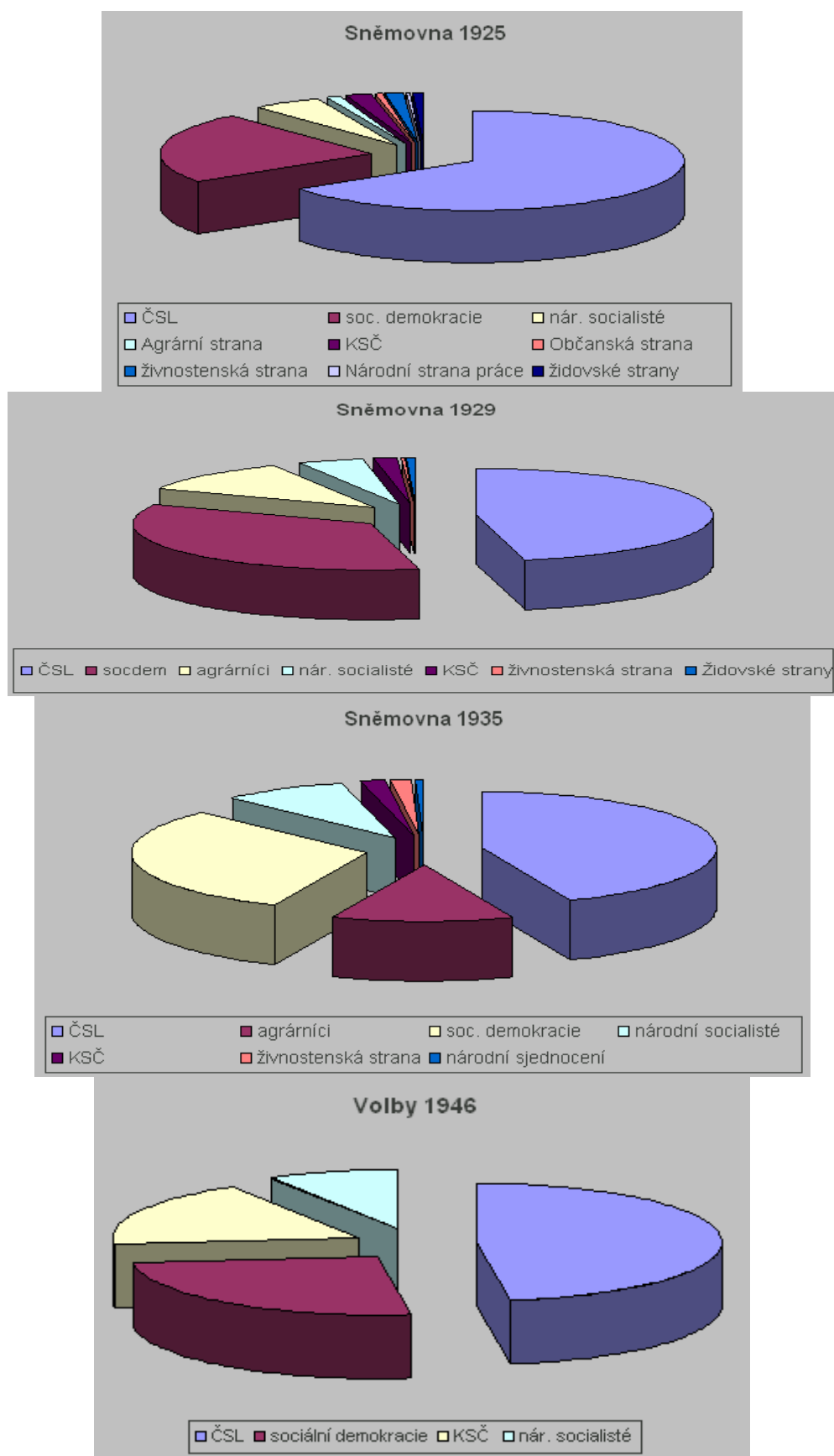
Obr 6) Těškovice na mapě 2. vojenského mapování (<http://oldmaps.geolab.cz>)

	Hranice okresu r. 1960
	Rozdělení mezi okresy Opavu a Nový Jičín
	Město okresu Bláňov
	Obec okresu Teskovice
	Obec odloučená od okresu k datu 1953 Prácheň
	Obec připojena k okresu k datu Zohorilky 1948
	Obec, připojena k okresu Ostrava - město Dolní Lhota
	Obec, připojena k okresu Nový Jičín Vysoká
	Obec, připojena k okresu Opava Hraběv

58

Obr 6) Grafy vývoje obyvatelstva

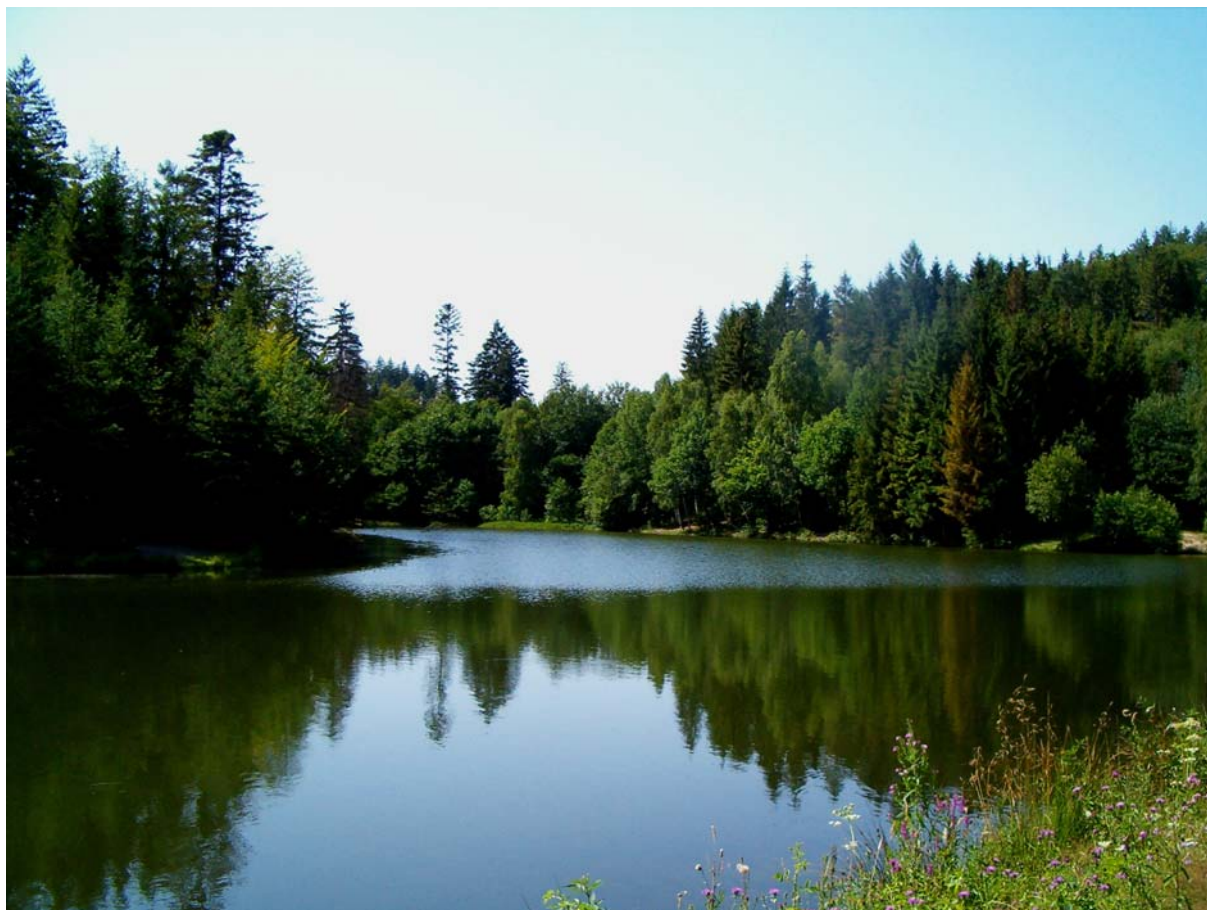
Obr 7) Grafy výsledků voleb do Poslanecké sněmovny

Obr 8) Těškovický kostel a škola

Obr 9) Centrum obce, zleva: mateřská škola, obecní úřad, fara, škola, kostel

Obr 10) Vodní nádrž na potoce Jamník